

Tartalom

Tanulmány

Nagy Géza: Bod Péter	305
----------------------------	-----

Vasárnapi prédikációk

Balogh Béla: Illés Istene – a mi Istenünk. Zsidókhöz 12,25–27.....	310
Gyenge János: A gazdag ifjú. Márk 10,17–24.....	313
Székely Tünde: Idegen tűz. 3Mózes 10,1–3.....	316
Szigyártó Miklós: Abban az időben... Máté 12,1.....	318
Visky János: Absolon lázadása. 2Sámuel 15,13.30.32.....	321

Lectio continua

Henk van de Graaf: Kezdetben teremté Isten... 1Mózes 1,1–2.....	324
És mondá Isten. 1Mózes 1,3a.....	328
Legyen világosság! 1Mózes 1,3b.....	330
Mily felséges az Ő neve az egész földön. 1 Mózes 1,4–23.....	333
Dicsőimusz az Úrnak. 1 Mózes 1,24–2,3.....	337

A Genezáret partján

Osztályozás az istentiszteleten?	341
--	-----

Alkalmi prédikációk

Ifjúsági bibliaóra:

Móra László Tibor: Hova tartozunk? 1Sámuel 3,1–14.....	342
--	-----

Rádioprédikáció:

Eichorn, Carl: Zúgolódás nélkül! Filippi 2,14.....	344
--	-----

Esketési igehirdetés:

Bányai László: Őrizzétek meg szíveteket... Példabeszédek 4,23.....	344
--	-----

Igehirdetés aranylakodalomra:

Orosz Gusztáv-István: Mind ez ideig megsegített minket az Úr. 1Sámuel 7,12; Zsoltárok 91,1–4.....	346
--	-----

Temetési igehirdetés:

Földesy Márta: Jó az Úr... Náhum 1,7.....	348
---	-----

A borítólapon Gergely István plakettje

Hátlapon

Részletek Bod Péter *Szent Hilarius* c. könyvéből

A lapot alapította: D. dr. Csiha Kálmán és Nagy László

Főszerkesztő: Jenei Tamás

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Mészótfalusi Kis Miklós

Sajtóközpontjának nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Olvasószerkesztő: Sztranyiczki Mihály

Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea

ISSN 0254-4458

Tanulmány

Nagy Géza

Bod Péter

Az a korszak, melyben a mai előadásban ismertetendő nagy erdélyi kálvinista, Bod Péter élt, a letűnt 17. századdal szemben a relatív békesség állapotát mutatja. A létfenntartás érdekében folytatott nagy vallásháborúk elültek és az utolsó nemzeti felkelés után Erdély ki volt szolgáltatva a Habsburg-hatalom önkényének. Az ország központja többé nem a ref. Gyulafehérvár, hanem a német ajkú Szeben, ott székel a többnyire katolikus tanácsurakból álló gubernium. A bécsi kormány és az udvari kancellária politikájába semmiképpen nem illet bele a lelkiismeret szabadságát és az egyház önállóságát erőteljesen védő kálvinizmus, ellenben udvarképes és vezető szerepe hivatott lesz, s ha a külső üldözést a Leopoldi Diploma és különösen a korszalem nem engedte meg, az állami mindenhatóság számtalan eszközt talál a református hit visszaszorítására. Mint súlyos pörölycsapások hullanak a védtelen református egyházra a szabad fejlődést megakadályozó császári rendeletek: az új templomok és iskolák építésének tilalma, a ref. vallásra való áttérés szigorú büntetése, a római katolikus ünnepeknek a megtartására való kényszerítés, végül a római katolikus elődöktől származó, de ref. vallású gyermekeknek az erőszakos visszatérítése. Az előkelők lelkéből az emelkedés (promóció) vágya, a népből az egyházi terhektől való szabadulásra való törekvés s a megfélemlítés szorította háttérbe szent vallásunk szeretetét.

Fájdalmas jelenség volt a magyar ref. egyházra nézve a nemzeti kultúra aláhanyatlása is. A művelt társaságban a francia és német kultúra, a tudományban és közigazgatásban a latin nyelv kevélykedett a póriás magyar nyelv helyett. A történetírás megállapította, hogy a 18. század magyar nyomtatványainak száma oly csekély, hogy nem adnak munkát a nyomdásznak. 1711–1728-ig alig jelenik meg évenként 4–5 ilyen könyv. Kinek kell még a magyar kultúra terméke, mikor ez úgylis a végét járja?

A szellemi élet képe is mindjobban elsötétül. A 17. század virágzó vallásos szellemű kultúrája helyett most Franciaországból a modern szkepszis (Voltaire) és a materializmus (az enciklopédisták) hitetlen bölcselkedése és selejtes erkölcsi felfogása árad be hazánkba a szellemi élet pórusain. Az idegen katonaság laza erkölcsű viselkedésével, kicsapongásaival megmérgezi a tiszta erdélyi közéletet, úgy, hogy az egyház kénytelen engedni a fegyelmezési szabályzataiban is, ha nem akarja, hogy mindenki elforduljon tőle. Beteljesedett hát az Efézusi levél 6. rész 12. verse az erdélyi protestantizmuson is. Mert nem a vér és test ellen van nekünk tusakodásunk, hanem a fejedelemségek ellen, a gonoszság lelkei ellen, melyek a magasságban vannak. A harc nyílt, szabad levegőjében virágzott a református kultúra és kegyesség, de ez a fojtó köd ellankasztotta és ennek sötét rémei lassan-lassan kiszívták a vérét az erdélyi protestantizmusnak. Egy nagy heroikus feladat állott ekkor a jobbjaik előtt. Megmenteni egy jobb kor számára egyházunk drága lelki kincseit, kitatarozni a bástyákat, amik hitünk várát védik és fenntartani az egyház védő szárnyai alatt az elárvult magyar kultúrát. Erre a nagy feladatra egy egyszerű falusi pap: *Bod Péter* vállalkozott. „Igen puszta és parlag földre esett az én aratásom, melyet a sokszor itt kóborló pogányoknak, pokol szomszédoknak és a szelíd Múzsákkal rosszul egyező haragos Marsnak tüze annyira elperzselt, hogy még csak tallózni is alig lehet” – írja a *Magyar Athenas* előszavában. De nem hagyja nyugodni az a gondolat, hogy „a két hazában azelőtt élt tudós embereket régi eltakartott megavult hamvaikból

megelevenítse és újonnan világosságra hozza”. Ahelyett tehát, hogy odaborulna mint egy hontalan zsidó a romok fölé és siratná az elpusztított Jeruzsálem kőfalait, inkább szétnéz, hogy lehetne azt a régi kövekből újra megépíteni. Mély, igazi kálvinista kegyessége és lelkipásztori feladatai mellett is érzi azt, hogy őt egy földi feladattal is megbízta Isten: *megtartani a veszni induló magyar kultúrát az őt megsemmisíteni akaró áramlatok közt*. Mint elszegényedett székely nemesi családnak a sarja (apja a Rákóczi Ferenc katonája volt), megtudta becsülni fájának múltját, történetét és volt érzéke az emberi szellem egyetemes kulturális megnyilatkozásai iránt. Elsősorban, amint önéletrajzában írja, a tudományok iránt igen nagy láng égette lelkét s ez ad neki erőt az otthoni és a nagyenyedi tanulás első keserves éveinek elhordozására. Mikor aztán kibontakozik a megaláztatás, éhség és nélkülözés béklyói közül, akkor sem a megélhetés, hanem a tudásvágy kielégítése sarkallja őt. Ez hozza vissza őt a felsőbbányai tanítóságból a Teológiára, ez vezérli el Leydenbe, ahol élete legszebb korában, a 28 és 31 évek közt (1740–1743), az akkori tudományokat hallgatja. A bibliai és keleti nyelvek mellett jól megfér az indexében a jogi, számtani, történeti, természettudományi, bonctani, filozófiai, vegytani és csillagászati előadások, és egyik tanára, Schultens Albert tanúsága szerint „az akadémia és teológiai kollégium egyik legméltóbb tagja volt, ki... tudományával és életével mások előtt világítani fog”.

Ez az enciklopédikus tanulmányozás látta el őt azokkal a szellemi eszközökkel, amiknek ő későbbi bámulatos gazdag társadalmi munkásságában olyan nagy hasznát vette.

Szent meggyőződése az, hogy *minden tudományos munka végeredményben Isten ügyének használ, a kultúra örök célja Isten országa*. „E világnak bizonyos értelemmel szive az eklésia, az eklésiának szive pedig a kegyes ember, mivelhogy a világot tartja fenn az Isten az anyaszentegyházért, azt pedig az istenfélőkért.” Ezért bár szükséges a tudomány, mégis a legfontosabb dolog minden tudományos kutatás és gyakorlati munka legszentebb tárgya az anyaszentegyház. Így lesz a polihisztorból pap, a kultúra harcosából egyházi férfiú. Ezen a téren alapelve világos és egyszerű: meg van győződve arról, hogy *ami létrehozta az egyházat, az fenn is tudja tartani*. Ezért fordul olyan nagy szeretettel a bibliai tudományok felé, amelyek Isten igéjét, s a *történet felé*, mely hitvalló hősöket, a konfessziók, kánonok, egyházi intézüciók létrejövetelét tárták fel vizsgálódó tekintete előtt.

Ennek a kulturális és egyházi munkásságnak nem lehetett megfelelőbb talaja, mint a csöndes, zavartalan falusi papság. Hévízre, gr. Bethlen Kata mellé (1743) bizonyára nemcsak a hála vezérli (alumnusa volt, külföldi útjában is segítette), hanem az is, hogy ott, a kastély gazdag könyvtárában, a történeti múlttal bíró családok leszármazottai közt bőséges alkalmá nyílik a tudományos búvárkodásra. Mikor pedig Magyarigenbe hívják (1749), azt írja leghívebb pártfogójának, gr. Teleki Lászlónak, hogy fél elmenni oda, nehogy „innen a csendességéből mindjárt bajra menjek”, majd ezen év december 1-én: „már én a hivatalhoz (meghívás) tartván magamat, elmegyek Igenbe, Isten tudja mire. Ezen változásom félek, hogy nyakát szakasztja némely jól kezdett dolgaimnak.” Tudjuk, hogy aggodalma alaptalan volt. Nyugodt, jól jövedelmező igeni parókiájában tovább tudta folytatni irodalmi munkásságát. Mindamellet nem volt ő a való életől elzárkózott szobatudós, hanem állandóan nyitva tartotta szemét, szívét a napi események előtt és könyvei sokszor egy-egy fontos külső változás által előidézett lelki hatásból születtek meg. Így írja, jobban mondvá dolgozza át 1739-ben a ref. egyház főgondnokainak, püspökének bebörtönözése alkalmával a Kősziklán épült ház ostromát, hévízi papsága alatt az ennek folytatására nélkülözhetetlen Szentírás értelmére vezérő magyar lexikonját (1746), a római katolikus ünnepek megtartására vonatkozó rendelet megjelenésére az ünnepek eredetével foglalkozó *Szent Hoettokratest* (1757), a kormányinak a válóperek

lefolytatását ellenőrző törekvésére a *Synopsis juris connubalist* (1763), a püspöki successióval állandóan kérkedő katolikusok elleni védelemre a *Szmirnai Szent Polycarpust* (1766) stb. stb. Így nő túl az egyszerű falusi pap az ő eklézsiája szűkös kezein és lesz az egész akkori protestantizmusnak tanítómesterévé, védelmezőjévé.

Hogy e munkák mennyire állják ki az újabb kutatások kritikáját, mennyire vitték előbbre a nemzeti irodalom és nyelvészet ügyét, ez a feladatunkra nem tartozik. Előttünk ő nemcsak a „hazai történelem ügyébenei békés izgató”, amint gr. Mikó írja róla, hanem elsősorban az öntudatos, komoly, munkás kálvinista lelkipásztor.

Minden munkáján, de különösen írásmagyarázatában, levelein, szónoki beszédein a legtisztább református kegyesség fénylő sugarait látjuk szétáradni. Vajon honnan vette ő e kegyességet? Bizonyára sokat nyújtott neki az ősi székely ház az ő imádságos levegőjével, testi törődésével, megpróbáltatásaival. Enyedi tanulása alatt is sokszor ragadta meg egy-egy jó professzorának szava, viselkedése, Szigheti Gy. Istvánról, ki később püspöke lett, például így ír: „Mivel lévén nála nagy elme, Istenben való buzgó kegyesség, hivatalát megillető keménység, tiszta életnek követése s maga kevés jövedelmével való megelégedés, mind jó példájával s mind okos igazgatásával igen szép rendbe szedé azt a kollégiumot.” Annyi bizonyos, hogy mikor külföldre indul, tanárainak ajánlólevelében nemcsak szép tudománya, hanem kiváltképpen ritka, szelíd, alázatos, kegyes és feddhetetlen erkölce is említettik. Ezek a lelki tulajdonságok már *gyümölcsök*. Eredményei nemcsak egy szorgalmas munkával megfegyvelmezett életnek, hanem egy belső, áldottabb, gazdagabb forrásnak, a Krisztusban megújult és megszentelődött lelkületnek is. Isten különös gondviselése folytán aztán ez a lelki élet nem fullad bele a „romlott haza füstös szemetei és szennyes kóporai közül” egybeszedett régi írással vizsgálatába, mert ott volt mellette életének másik áldott fele: a *gyakorlati papság*. Hogy milyen lelki hatásokat nyerhetett Bethlen Katától, aki mellett lelkének nagy és le nem írható gyönyörűségével hat esztendő telt... úgy, hogy csak angyalok élnek jobban az égben, azt elgondolhatjuk, ha ismerjük mindkettőnek az emésztő buzgóságát a Krisztus anyaszentegyházáért. Annyi bizonyos, hogy ez áldott lelki közösség Igenbe történt eltávozása után sem szakadt meg, és minden keserűségének ez volt egyik gyógyító írja, legdrágább vigasztalása.

Egész hitbéli felfogásának és így lelkipásztori lelkületének kulcsa az a kis építő irányú exegetikai munka, amelyet a Biblia egyik legrövidebb könyvéről, Szent Júdás Lebbeus apostol leveléről írt 1749-ben, tehát mielőtt Hévizről Igenbe ment volna át.

Mindenekelőtt feltűnik ebben a könyvben az *Isten realitásának* eleven érzése. Ő a Nagy, Erős, Hatalmas, akinek ereje ellen semmi erő meg nem állhat. „Mikor azért felkél, egyben tör minden erőt, amely titeket szorongat, s mint ahogy a szél lefújja a könnyű polyvát s széjjelszórja a föld porát, úgy hinti el széjjel a ti ellenségeket.” Ő nem csak irgalmas, hanem *igazságos* is, aki a maga igazságának oszlopát az istentelenek megbüntetésében az Ő választottainak megintására felemeli, megmutatja. Tehát *szabados Úr*, akitől mi semmit sem kérhetünk számon. A bűn oka az ember és nem Ő, Ő az emberek vétkeinek keresztül is megvalósítja az Ő üdvösséges dekrétumát (Jézus megöletése), de akik vétkeznek, azokat megítéli. Az üdvre való elválasztás titok, amelyen nem is jó szorgalmatoskodni. Ugyanaz a titokzatos, felséges hatalom tehát előtte Isten, mint Kálvinnál. De nem állapodik meg az előtte való meghódolásnál, hanem felemeli őt az elhívás tudata. Ez pedig háromféle úton jön hozzánk: 1. az Ő mindennapi jótéteménye, 2. az Ő szent beszéde és végül 3. az Ő szívét megható kegyelme által. Az elhívás leghathatósabb eszköze a Szentírás, melynek minden emberi bölcselkedéssel szemben, Isten maga ad erőt, úgy, hogy „*behat a velőig, felforrálja mint a tűz az indulatokat és megrontja a Szív keménységét*”. Ajándéka pedig a hit, melynek tárgya a Krisztus által való megigazulás evangéliuma és az Istenben, az Ő bocsánatában való erős bizalom. *Azért a keresz-*

tyén embernek egy mindene a Krisztusról való tudomány, hogy „a te neved bévagyon írva a Bárány életének könyvébe”.

Az egyházi szolgákra van bízva az Isten beszédének kisáfárlása. Nem csak arra való, hogy Krisztus győzedelmi pompás szekerét egy helyről más helyre vonják, hanem, hogy megtisztítatván a holt cselekedetektől, szolgálának ő Felségének. Vigyázók ők, hogy midőn az ellenséget látják, megfújják a trombitát, hogy a veszedelembé ne essenek az emberek. Nem csak a maga üdvösségére, hanem a hívekére is viseljen gondot, még az ő szenvedése, gyalázata árán is. Mikor a Krisztus prédikállani elbocsátá a tanítványait, nem azt ígéré nékik, hogy ők nagy urak lesznek, bokrétás lovakon, hintókon hordoztatnak, hanem a gyülekezetekből kivetnek titeket stb.

Kemény szavakkal ostorozza azokat a tanítókat (lelkipásztorokat), akik csak a maguk dicsőségét keresik, akik, mikor egybegyűlnek, elbeszéli betegségüket, majorkodtatásukat, vadászatukat, de gyermekes dolognak tartják az idvesség útjáról értekezni. A rossz lelkipásztor olyan, mint a vesztett vérű dajka, akiből csak romlás árad szét. De szigorúan elítéli a híveket is, akik a papot szolgájuknak nézik, akik unják, ha a prédikáció igen hosszúra terjed, akik a fertelmes életet diafórumnak tartják, akik mint a mohácsi vész idejében, táncolva, mulatva vesznek el. Pompás tanácsokat ad, hogy a híveknél a bűnök neme szerint milyen utat-módot kövessünk, elkezdve a magános intéstől, egészen az Isten beszédétől való mellbeütésig. Az üdvösség drága kincsére jól vigyázzunk! Kerüljük, mint a pestist, a fertelmes bűnöst, olvassuk buzgón az Igét és imádkozzunk. Az imádsággal megállá Mózes, Sámuel, Dániel a törésen, hogy Isten be ne menjen a pusztításra... Sokszor vagyunk mi is Ráfidimben, de terjesszük az Úr eleibe ügyünket!

Mint legaktuálisabb témát, nagy részletességgel tárgyalja a levélnek azt a részét, amely a hamis tanítókról szól. Felsorolja ezeknek ismertető jeleit, „öt címerüket”, hogy mindenki megismerhesse őket. Őva inti a híveket, hogy kerüljék őket, mint a mocskos ruhát, és semmi világi előnyért ne tagadják meg hitüket. A tévelygők háborgatásaival is Istennek bölcs céljai vannak: a hívek állhatatlanságának megmutatása, a tanítók megsebényítése és a hívek megrostálása. Az emberek változók, mint a napraforduló fű, de nem az igazság, amely megmarad mozdulhatatlanul. Van egy patronusunk, aki nagyobb mindeneknél: az Isten!

Olvasva ezt a könyvet, szinte szeretném odaadni minden prédikátor testvérem kezébe: *íme, így higgy, így gondolkozz, így építs!* Nem a nyelvészeti és kifejezésbeli hibákat, sem az izagokikai tévedéseket kell itt nézünk, hanem azt a *lelkipásztori lelket*, amelyek teljesen biztos talajon áll, ismeri az Isten hatalmát és az ellenfél minden praktikáját és nyugodt szívvel veszi fel a küzdelmet Isten országáért.

A felelősség nagy, komoly átérzése, az adiaforák el nem ismerése és minden léhaság kíméletlen elítélése vonta maga után, hogy *paptársai előtt* nem tudott népszerűsége szert tenni. Inkább volt ő otthon a főurak közt, akik nagy tudományáért, szerény magaviseletéért rendkívül kedvelték. A generális zsinatoknak mindegyre jelöltje az egyházkerületi főjegyzőségre, de csak harmadszor, 1767-ben választják meg, akkor is a fő konzisztórium tagjainak határozott kívánságára, akik látták, hogy kiváló jogtudása az egyház nehez helyzetében nélkülözhetetlen. Megelőző mellőztetéseit, mikor például marosvásárhelyi teológiai tanárnak jelölték, minden ajánlás mellett, helyette még egy külföldön tanuló ifjú embert választanak meg és a kétszeri mellőztetését a főjegyző választásnál erős lélekkel tűrte. Sem irodalmi tevékenységében, sem egyházi megbízatásainak teljesítésében nem lankad, tudja, *hogy a hivatalt Istentől kell várni és érzi, hogy nem a hivatal adja meg az ő értékét, hanem ő adja meg a díszet, a fényt az egyszerű falusi papságnak.*

Aztán a jó Isten gondoskodott arról, hogy sem a hivataltól elmaradás miatti panaszkodás, sem a melankólia bűnébe, amelyeket ő a tévelygő tanítók címereinek tart, ne es-

sék bele. Megvannak nála is a falusi papok közös vigasztalásai, *a munka, a könyvek, a család*. Mennyit is levelez, kutat, amíg végre szárnyára bocsátja építő hangú dedikációval valamelyik művét. Házi diáriumából, melybe bevételeit és kiadásait pontosan vezette, kiszámították, hogy szép jövedelmének harmadrészét könyveinek kiadásaira fordította s a többiből is könyveket vásárolt, szegény tanulókat segélyezett. Az erdélyi Hegyalja azért adta hát neki nemes borát, hogy ő azt átváltoztassa nemzeti kultúrává, a Szent Lélek tüzetől hevített építő irodalomná. És azért mégis családjáról is hűségesen gondoskodik. Ez minden öröme, boldogsága. Szinte látjuk, amikor hosszú útjaiból hazajövet köréje sereglenek a gyermekek. Ott van az eladó leány, a grófné által nevelt Kata, akinek szép kötényt, gyöngyöt, bársony mentét hoz ajándékba, Péterke, aki kalapot kap (jó nagy feje van, jegyzi meg, megvállik, mekkora lesz az esze), a pajkos Juliska és a család szemefénye, a vidám, tanulékony kis Zsigmond. Csak akkor borul be az ég az igeni párókia felett, amikor az ő nyeresége, a Krisztus vérében megszentelt kedves felesége (az első, Enyedi Mária) mindjárt a beköltözés első évében ágynak esik és hiába gyógyíttatja előbb otthon, majd Fogarasban, elmegy mellőle az örök hazába. Vagy amikor egy-egy kis gyermekkoporsót visznek ki hajlékából az igeni temetőbe. Különösen kedves kis fiának, Zsigmondnak a halála sújtotta le annyira, hogy lélekben, testben sokáig beteg volt bele. Aztán még ott volt Istennek egy nagy adománya, az élet terhének megkönnyítésére: az ő egészséges jó kedélye, kedves *humora*. A gr. Teleki László gondnokhoz írt leveleiben minden bűjút-baját bevonja a humor szelíd aranyfénye. Látjuk, amikor 1746-ban a generális zsinatra gyalog bandukol az úton, mint nem lóháti, hanem hóháti pap és gr. Teleki Lajos felveszi kocsjába őt; mikor a fején levő kelések ellen addig tanítják a doktorok, amíg végre belőle is doktor válik, de a baj csak a nyakán és a fején marad, mikor megköszöni, hogy a nagys. főkurátor comittal a Szebenbe való menésre, de az igeni pap azt válaszolja Nagyságodnak, a lélek kész az engedelmességre, de a test és a fej erőtlen. Vagy, amikor Léczfalvy Orbán Péternek azzal dicsekszik el, hogy milyen szép veteményei vannak, de nem mer küldeni; nehogy az úr őexcellenciája azt gondolja, hogy a test körül paposkodom. Ez mind az ő szent Hilariusának a szelleme, a derült keresztyén kedély könnyű játéka.

Világraszóló lelkipásztori munkát egyházaiban nem vitt végbe. Az elsőt, Hévizet, amely akkor élte születése első nehéz napjait, átsegítette a szervezkedés akadályain, a másodiknak hűséges, gondos pástora volt, bizonyára olyan, amilyennek eszményét ő bibliamagyarázatában megrajzolta. Holtáig hű papja maradt „ő az Istentől neki specialiter rendelt patronájához”, Bethlen Katához; még Igenből is mindegyre felkeresi, s különösen, ha beteg, huzamosabb ideig tartózkodik nála.

Az irodalom- s egyháztörténet úgy ünnepli őt, mint egy gondviselészerű férfiút, aki rengeteg, akkor veszendőben levő vagy később, az 1849-i enyedi pusztulás alkalmával elpusztított adatot mentett meg, gondosan összeállított műveiben az utókor számára. El nem tudjuk képzelni, milyen sötétség volna múltunkban az ő úttörő művei nélkül. De nekünk drága ő úgy is, mint a kötelelességtudó, lelkiismeretes kálvinista lelkipásztor. Könyveit élete alkonyán elkobozta a kormány, őt magát azok miatt üldözték, de ő megállt igaz székely bátorsággal a „törésen”, imádkozott, agitált, védte az anyaszentegyházat tollal és élő szóval, a Bibliával és a jogtudomány fegyvereivel, s nehéz, fárasztó munkával régi könyvekből új utakat rakott egy szebb jövő felé. Nyelvezete, adatai, tudományos módszere elavulhatnak, de lelke, felelősségérzete és munkaszeretete ott kell hogy égen minden kálvinista lelkipásztorban.

(Megjelent a *Nagyenyedi Református Nagyhét Emlékkönyvében*.)

Vasárnapi prédikációk

Balogh Béla

Kolozsvár

Illés Istene – a mi Istenünk

Alapige: Zsidókhöz 12,25–27

Bibliolvasás: Zsidókhöz 12,18–24

I.

„Nem járultatok megtapintható hegyhez, és lángoló tűzhöz, és sűrű homályhoz, és sötétséghez és szélvészhez... hanem járultatok az elsőszülöttek seregéhez és egyházához, ... és az újszövetség közbenjárójához, Jézushoz, és a meghintésnek véréhez, amely jobbat beszél, mint az Ábel vére.”

Ez a mai Ige azok számára van megírva, akik az elmúlt vasárnapok tanítása után úgy gondolják, hogy ők úgymond *lemaradtak valamiről*. De azoknak is szól, akik úgy gondolják, hogy akár szól Isten, akár nem, nekik egyre megy.

Illés életének egy viharos szakaszával ismerkedtünk meg, amikor menekülnie kellett Jézabel elől. Kétségbeesett menekülés volt ez: a puszta élet mentése. De eközben Illés találkozott azzal az Istennel, akinek szolgált. Találkozott azzal az Úrral, akiért bátran kiállt. S végül megtapasztalhatta, hogy Isten is kiállt mellette.

Sokan gondolhattátok az elmúlt két vasárnapon, hogy „bizony az én életem is egy ilyen vesszőfutás”! Soroltunk is bőven a mai életből vett példákat. De végül – Illéssel együtt – mi is megnyugodtunk: maga Isten jelent meg Illésnek. És nem csupán megjelent, hanem meg is szólította őt. Közben úgy éreztük, hogy hozzánk is közel jött, hogy felemeljen bajunkból. A próféta számára nagy terveket tartogatott, számunkra pedig örömmöt hozott.

Félek azonban, hogy többen voltunk olyanok, akik azt mondtuk magunkban: milyen jó lenne, ha Isten ma is oly módon szólna, mint Illés korában. Bárcsak én is hallhatnám a „halk és szelíd” hangot! Bárcsak nekem is be kellene takarnom az arcomat az Ő ragyogása előtt! Lennék bárcsak egyszer Illés (vagy Mózes) helyében, akiknek megjelent az Úr az ő dicsőségében! Bizony nehéz távol tartani magunktól a hasonló gondolatokat – mélyen hívő emberek is gondolkoznak ekképpen, és mindenáron valamilyen istenél-ményre törekednek. Helyes-e ez a sóvárgás, ez a fajta vágyakozás?

Félek amiatt is, s ez az utóbbi félelmem a nagyobb, hogy sokan nem is törődnek azzal, hogy Isten szól-e, vagy sem. Vagy ha szól, mit szól. Az ilyen lelkek elfásultak, vagy egészen elhajoltak az Úrtól, és nem is szándékoznak visszahajolni, visszatérni hozzá. Mi a teendő ebben az esetben?

A mai Ige megadja nekünk a választ. Méghozzá úgy válaszol, hogy józanságra int és figyelmeztet is ugyanakkor.

II.

Józanságra int a Zsidókhöz írt levél szerzője. Elmondja, hogy nekünk, ma élő keresztényeknek nem áll módunkban úgy megtapasztalni Istent, ahogyan az Illés korában, vagy Mózes korában lehetséges volt. Az akkori megjelenés kapcsolatban volt azzal a nagyszá-
gos megbízatással, amelyet Isten az Ő szolgálóinak osztott az ószövetségi időkben.

Akkor hát mi marad nekünk? Miképpen erősödünk meg hitünkben mi, akik nem tudunk eljutni a Hórebhez? Miképpen higgyünk egyáltalán, amikor Isten nem jelenti ki magát nekünk? Lehet, hogy ez nekünk nem kérdésünk, azonban legyen ilyen kérdésünk, mert ezt nem lehet egyszerű legyintéssel elintézni!

Az újszövetségi levél lecsendesíti szívünket és elmondja, hogy mi nem járultunk ugyan tapintható hegyhez, mi nem tapasztaltunk földindulást, nem láttunk emésztő tüzet, nem harsogott a fülünkbe sziklákat repesztő orkán, nem hallottunk égi szózatot sem. És mégis...

III.

Közülünk senkinek sem adatott meg, hogy az Isten hegyéhez, a Hórebhez járuljon, mint ahogyan Mózes tette, majd Illés cselekedte. A Zsidókhöz írt levél felsorolásában azonban láthattuk, hogy mily nagy lehetőségekről gondoskodott Isten az Újszövetség népe számára. Vegyük azért számba ezeket a lehetőségeket, ismerjük fel nagyságukat, értéküket, ismerjük fel a bennük rejlő erőt és üdvösséget!

A felsorolás első helyén a „Sion-hegyet” találjuk. Most ne arra a magaslatra gondoljunk, amelyre a Dávid városa, Jeruzsálem épült. Hanem arra, amit a Sion-hegy kezdettől fogva jelképez: az Anyaszentegyházra. Mi nem zarándokolunk el Jeruzsálemben, a Sion-hegyre épült városba, mégis így szoktunk énekelni a 65. zsoltár szavaival: A Sionnak hegyén Úristen, / Tied a dicséret. / Fogadást tesznek néked itten, / Tisztelvén tégedet. Számunkra, ma élő keresztyének számára tehát ott van a „Sion-hegy”, ott van Isten, ahol őt tisztelik és imádják: az egyházban. Bánkódjunk-e amiatt, hogy nekünk nem lehet eljutni az ide ezer kilométerekre levő megszentelt helyekre, amikor nekünk adva van a lehetőség arra, hogy a Sion-hegyhez hasonló szilárdsággal álló egyházban találkozzunk életünk teremtő Urával, megtartó Krisztusunkkal – a Szentlélek Isten közösségében?!

Másodszor mi az *Istennek városához, a mennyei Jeruzsálemhez, és az angyalok ezreihez* érkezünk. Itt inkább érezhető az, hogy nem földrajzi elnevezésekkel van dolgunk, hanem lelki kincsekkel. Azért jó ezt felidézni, mert esetleg vannak olyanok, akik színes útikönyvben, vagy pedig más, történelmi leírásban ismerkedtek meg Jeruzsálemmel, az egykori jeruzsálemi templom pompájával. Milyen büszkék voltak rá mindig is a zsidók! – *Itt imádják igazán Istent* – mondták. Jézus figyelmét külön felhívták a tanítványok: – *Mester, nézd micsoda kövek, micsoda falak!* Mire Jézus elmondta, hogy nem a falak, nem az épület a lényegesek, mert *Isten Lélek, és akik Őt imádják, szükséges, hogy lélekben és igazságban imádják Őt.* A Szentírást lezáró könyvben János apostol megragadó képekkel festi le a mennyei Isten mennyei városát. Azt írja róla, hogy olyan, mint a *vőlegénye számára felkészített menyasszony.* Érezhető, hogy ez már az angyalok világa. Ebben lehet osztályrésze azoknak, akik Jézus Krisztus egyházához tartoznak. Sajnáljuk-e, hogy nekünk nincsenek pompásan díszített templomaink? Sajnáljuk-e, hogy nem járulhatunk aranytól és márványtól csillogó oltárokhoz? Hogy hiányoznak a lenyűgöző képek és szobrok az istentiszteleti helyről, nincs fényes papi és segédi ornátus, nincs áldozati füst? Gyakran érhet bennünket kísértés: – *Lám, másoknál színesebb az istentiszteleti élet, díszesebb a templom!* Meglehet, hogy olykor egyeseket csúfolnak közülünk: – *A ti istentiszteletek nem az igazi!* Jézus Krisztus mégis a lelki szépségekre, a belső szépségekre tereli figyelmünket. Már a Szentírás ószövetségi része is – ahol pedig igazán nem hiányoznak a külsőségek –, a szívnek belső engedelmességére helyezi a súlyt.

IV.

Legfőképpen azonban „járultunk Jézushoz”, az új szövetség közbenjárójához. Az ember ugyanis hiába próbálta betölteni az ótestamentumi törvény mértékét. Olyan elvárásokkal áll velünk szemben a törvény, amelyekre mi nem tudunk kellő engedelmisséggel válaszolni. Így a törvény megtartóból elvesztővé válik. Vádol és megsemmisít. Ezért számít életmentő lehetőségnek az, hogy mi Jézushoz menekülhetünk. Azért hozzá, mert neki sikerült az, ami nekünk nem sikerülhetett: eljött a földre és betöltötte az ószövetségi törvényt, hogy mi járassunk az új szövetség életkeretei között. Meglehet, hogy egyes atyánkfiai még most sem jutottak túl az ószövetségi nagyotakaráson, azon, hogy saját emberségükből teljesítsék Isten akaratát. E világ történelme sajnos tele van az emberi természet kudarcainak nyomaival: mert Jézus nélküli emberségünk csak addig bírja, mint az áruló Júdás, vagy a kardját hirtelenkedőleg forgató Péter. Júdás elárulta a jóságot. Péter segíteni akart, de inkább ártott harciasságával. Hány és hány embertársunk próbálta már meg, hogy a maga erejéből megálljon egy-egy lejtőn?! Hiány kísérlet volt már arra is, hogy emberek és vallások „istenivé” váljanak?! Az eredmény csak még nagyobb zuhanás, még keservesebb kijózanodás volt.

Mi akkor a tennivaló? Egyes egyedül az, hogy odaállunk Jézus elé, a mi Főpapunk elé, és ezt mondjuk neki: – Uram, hints meg minket a te véreddel, amely elfedezi a mi minden vétünköt. A Zsidókhoz írt levél kelezésének korában a jeruzsálemi templom már romokban hevert. Az oltáron megszűnt az áldozás. Többé nem ontották ártatlan bárányok vérére az emberek bűne miatt. De a levél olvasói mind emlékezhetnek még a korábbi gyakorlatra: arra, ahogyan a nagy engesztelő áldozat bemutatásakor a főpap a megáldozott kos vérére a gyülekezetre hintette. Aki akkor bűnbánattal részt vett az istentiszteleten, bűnbocsánatot nyert.

A döntő tehát nem a látványos ceremónia, hanem a szív töredelme és a bűnbánat őszintesége. Ezen múlik minden!

A Zsidókhoz írt levél szerzője emlékeztet: ahogyan az oltáron leölt állatok vére elfordította Isten haragját, úgy kiált a Jézus vére bűnbocsánatért az égre. – *Atyám, ne tulajdonítsd nekik e bűnt!* – ezek voltak a Jézus szavai, amikor a kalapácsot markoló hóhérkezek a szegeket tenyerébe verték. Hallottátok? Jézus vére nem a bosszút kéri, holott kérhetné, hanem a bűnbocsánatot. Ezért mondja alapigénk, hogy az Ő vére jobbat beszél, mint az Ábel vére. Ábelről tudjuk, hogy életét Káin kioltotta. Az Ábel vére elfolyt a pusztára földre, és az Úristen meglátta. A gyilkosság után az Úristen azonnal utolérte Káint és felelősségre vonta: – *Hol van a te atyádfia?* Mire Káin magyarázkodni kezd, Isten azonban a fejére olvassa a súlyos vádat: – *Testvérednek vére a földről kiált hozzám!* Gondolom, hogy értitek az Ábel vérenek a szavát! Isten hallotta, amint az első testvérgyilkosság áldozatának szava elégtételért kiáltott. Isten pedig azzal büntette meg Káint, hogy élete végéig hordoznia kellett a lelkiismeretfurdalás és a büntudat nyugtalanító terhét.

A büntudat nekünk is sok nehézséget, sok szenvedést okozhat. Meg kell azonban hallanunk Jézus szavát: – *Én nem kárhoztalak!* Vagyis én nem ítélek el. Látjátok, hogy mily nagy kegyelemmel és mily nagy szeretettel közelít hozzátok Illés Istene? Nem kell visszafelé eveznünk az időnek széles folyamán, nem kell ezer kilométereket zárándokolnunk: Isten mégis megismerteti magát Jézusban. Istennek erre a kegyelmi tettere válaszolva mondjuk ki: – Uram, jó hogy eljöttél hozzám is. Jó, hogy nekem is megjelentél, amiképpen megkeseredett szolgáltnak, Illésnek. Kérlek, maradj velem mindörökké a Te szereteteddel. Amen.

A gazdag ifjú

Alapige: Márk 10,17–24
Bibliolvasás: Galáták 5,13; 6,10

A felolvasott bibliai rész *A gazdag ifjú* címet viseli a Szentírásban. Bizonyára előttek is így ismerős.

Jézus a Jordánon túl van, Galilea területén, és ott tanít. Beszél a házassági elválásról, megáldotta a gyermekeket, és azzal a kéréssel fordult a sokasághoz, hogy engedjék hozzá menni a gyermekeket és ne tiltsák el őket Tőle. Ez a hely is igazolja a Heidelbergi Káté egyik megfogalmazását, mely szerint: „Őt az Atya rendelte, és Szentlélekkel felkenté a mi legfőbb *prófétánkká* és tanítónkká...” (HK 31) Amikor Jézus innen „útnak indult”, hozzá futott egy ember. Nem tudjuk biztosan, de úgy véljük, hogy ott volt a Jézus hallgatók között, mert ismerte Jézust, hiszen tudta, hogy kérdésével egyedül csak Hozzá folyamodhat. Nem szeretné elszalasztani az alkalmat, ezért Jézushoz szalad. Testvérem, te mikor szaladtál kérdéssel Jézushoz? Vagy talán még nem volt olyan fontos kérdés az életedben? Még nem volt szükséged a Jézus tanácsára, segítségére? Bizonyára vannak a gyülekezetben olyanok is, akik már kaptak Istentől választ kérdéseikre a Szentíráson keresztül, vagy éppen egy igehirdetésben.

A történetbeli ember, amikor Jézushoz ér, letérdel előtte és köszönti Őt. Ez a tiszteletnek és a hódolatnak a jele. Királyok előtt szoktak az emberek meghajolni, letérdelni. Jézus az örökkévaló Király, aki által az Atya igazgat mindenenket. Hajtsuk meg előtte mi is gyakrabban gőgös, büszke fejünket, a magunk javára és hasznára, mert aki magát megalázza, felmagasztaltatik, aki pedig magát felmagasztalja, az megaláztatik. Ne féljünk átadni vélt királyi székünket Jézusnak, még munkahelyünkön sem, ahol talán magas vezető szerepet töltünk be, de még a családjunkban sem, ahol úgy véljük, hogy nekünk van döntő szavunk.

A Jézushoz folyamodó embernek sürgős kérdése van: „Jó Mester, mit cselekedjem, hogy az örök életet elnyerhessem?” Az üdvösség kérdése foglalkoztatja. Valószínű, hogy Jézusnak a gyermekekről szóló tanítása – ilyeneké az Istennek országa –váltotta ki ezt a kérdést. Nem általában érdeklí az a kérdés, nem tudósként szeretné bővíteni ismereteit, hanem saját üdvössége felől érdeklődik. Vajon foglalkoztatja-e a mai embert ez a kérdés? Egyáltalán érdeklí-e a mai ifjúságot az üdvösség kérdése? De még az idősebb nemzedéket is? A mai elanyagiasodott és elszemélytelenedett világban más érdekek kerülnek előtérbe. Az örök élet kérdése kívül esik az érdeklődési körön. Ma még vannak ennél sokkal fontosabb, égetőbb kérdéseink. Majd nyugdíjas korunkban rendezni fogjuk ezt a kérdést is. Akkor majd ráérünk. Sokak számára ez egy távlati kérdésnek tűnik. Az a céljuk, hogy most jól éljenek, a többi nem érdekli őket. Sem az apróbb bűnök, sem a nagy megalkuvások, sem a lélek békéje, sem az örök élet.

A Jó Mester megszólítás azt jelenti, hogy Jézus az erkölcsi, tökéletes jóság. Ez a megszólítás szeretetből fakadó, meleg udvariasság, belső, őszinte, igazi érzést kifejező megnyilatkozás, személyes hitvallás.

Hogyan említi a mai ifjúság Jézus nevét? Egyáltalán emlegetik Jézus nevét? Ha igen, hogyan? Sajnos, szomorú tapasztalataink vannak ebben a tekintetben. Nagyon siralmas végigmenni egy nagyobb város utcáján, járdáján és végighallgatni a mai ifjúság trágár, szennyes beszédét. Szinte minden második szavuk istenkáromlás. Mintha egymással versenyeznének, különösképpen a tizenévesek. De azt is érdemes megfigyelni, hogyan szó-

lítják meg ezek a fiatalok szüleiket s általában a felnőtteket. Sokak számára nehézséget okoz kimondani a régi szép, kifejező megszólítást: édesanya, édesapa, jó anyám, jó apám. Sok öregedő vagy már megöregedett szülőt meg sem szólítja már gyermeke, mert már nincs szüksége rá. Hol is találkozunk a mai ifjakkal? Jézus közelében? Kihez mennek ifjaink kérdéseikkel? Sajnos, nem sokan mennek Jézushoz. Még kevésbé az örök élet kérdésével. Annak ellenére, hogy ifjaink majdnem 100%-os arányban konfirmálnak, megtanulják az Apostoli Hitvallást, vallást tesznek hitükről, mégis aránylag kevesen vallják azt, amit megfogadtak: „Így élünk, így jutunk végre örök élet idvességére.” Sokak számára a konfirmáció az egyházból való „kikonfirmálás” volt. Kevesen találják meg helyüket különböző keresztyén ifjúsági csoportokban, ifjúsági bibliakörökben, az IKE-ben. Sokan szívesebben csatlakoznak egyéb irányzatokhoz, csoportokhoz, klubokhoz és rabjai lesznek különböző szenvedélyeknek, később pedig különböző végzetes, ragályos, fertőző betegségek áldozatai lesznek. Mindez talán azért, mert hiányzik a megfelelő nevelés, példaadás, hitbeli megalapozás. Nem igaz az, hogy a mai ifjakkal nincs kérdésük, csak nem tudják kihez forduljanak velük. Tudniuk kellene, hogy hol találják meg Jézust. Sok kérdéstükre az egyház kellene hogy válaszoljon. De vajon az egyház fel van-e arra készülve, hogy választ adhasson ezekre a kérdésekre? Vajon el tudja-e juttatni a kérdező ifjakat, felnőtteket Jézus közelébe? Vajon az iskolai oktatás-nevelés rendjén megismerhetik-e a gyermekek, ifjak Jézus Krisztust? Nagyon is szükség van, különösképpen ma, az egészséges, komoly nevelésre. Az iskolákban fellazult a fegyelem, a tanárok iránti tisztelet és megbecsülés. Érezzük, hogy szükséges a felekezeti oktatás bevezetése minden szinten. Szükséges az ifjak hitbeli nevelése, még anyagi áldozatok árán is. Nagyon kell vigyáznunk arra, hogy ifjaink ne kallódjanak el, legyen bátorságuk kérdéseikkel Jézushoz menni. Tudniuk kell azt is, hogy az egyháznak kötelessége Jézushoz vezetni a híveket. Tudniuk kell, hogy a hit, az Istenhez való tartozás tudata, a Belé vetett bizalom tartott meg bennünket mostanig is. Az igazi egyháztag mindenkori kérdése: „Jó Mester, mit kell cselekednem?” Az első pünkösdkor is elhangzott a kérdés: Mit cselekedjünk, atyámfiai, férfiak?

Az ifjú be akart jutni, minden áron, az örök életbe. Úgy gondolta, hogy ez nem is lesz nehéz. Az örök élet nem egy elvont, misztikus fogalom, még csak nem is egy teológiai szókép, hanem Isten országa. Azok jutnak be ebbe, akik a szoros kapun mennek be és a keskeny úton járnak. A Gal 5,19–21-ben Pál apostol széles skáláját mutatja be annak, hogy kik nem mehetnek be Isten országába.

Fel kell ébreszteni az ifjakban az örök élet utáni vágyat. Ezt szolgálják az ifjúsági bibliaórák, összejövetelek, ifjúsági keresztyén konferenciák. Az ezeken való részvételre kell buzdítani az ifjakat. Meg kell ismertetni velük az egyház kulturális értékeit, múltbeli erkölcsi és szellemi örökségét, de legfőképpen az anyaszentegyház megtartó Urát, Jézus Krisztust. Ki kell nyitni az ifjak lelki szemét és szívét, hogy igaz hitre jussanak. Nincs szükség szélsőséges és ferde megnyilvánulásokra, extázisba kergető veszélyes és káros eljárásokra, agykontrollra, hiszen mindezek nem Isten dicsőségét szolgálják, hanem a magunk romlását.

Figyeljünk most Jézus válaszára: „Miért mondasz engem jónak? Senki sem jó, csak egy, az Isten.” Jézus Krisztusban, mire egész pályáját megjárja, Isten jósága kiteljesedik. Később elmondja Jézus, hogy: „Aki engem látott, látta az Atyát!”, „Én és az Atya egy vagyunk!” Majd Jézus a második kőtáblán található parancsolatokat idézi az ifjú előtt. Ezen parancsolatok betartása feltételezi az első kőtábla parancsolatainak az ismeretét. Az első kőtábla parancsolatainak betartása a hit létezésének belső valóságát jelentik, míg a második kőtábla parancsolatainak tiszteletben tartása a hit létezésének külső valóságát.

A szeretet és jóság, mint a hit létezésének külső valóságai, Istenből táplálkoznak. Az első kőtábla parancsolatainak betartása által sok minden megváltozna az életben.

A parancsolatok ismertetésére az ifjú nagyon határozottan reagált: „Mester, mindezeket megtartottam ifjúságomtól fogva.” Az előttünk álló ifjú neve ismeretlen, de cselekedetei ismertek. Ő egy törvénytisztelő ifjú. Első látásra rokonszenvesnek tűnik. Magában úgy gondolja, hogy tökéletes. Ez viszont tökéletlen tökéletesség. Az ifjú talán még dicséretet is várt Jézustól. Jézus rátekintett és megkedvelte őt. Lehet, hogy meg is simogatta az arcát. Szemből kiolvasta, hogy igazat beszél, hogy egy őszinte ember. Jézus szereti az őszinte, az Ige szerint élő tiszta fiatalokat, de Jézus Krisztus mindig kritikával szeret. Mi is sokszor azt hisszük, hogy tökéletes képet mutatunk magunkról. Jézus szemében ez, sajnos, látszat kép. Vajon milyen hiányosságot talál bennünk?

A Jézushoz folyamodó ifjú fogyatkozása, hibája, bűne az volt, hogy sok vagyonnal rendelkezett, gazdag ember volt. Vajon, egyáltalán bűn-e a gazdagság? Úgy gondolom, hogy ebben a kérdésben megoszlanak a vélemények. A gazdagság lehet a szeretetszolgálat eszköze, de lehet fegyver is valakinek a kezében. A vagyonnal sok mindent el lehet érni. Pénzért szinte mindent meg lehet vásárolni, még az emberek becsületét is.

Az egyház akkor gazdag, ha küldetésének megfelelően él, ha javait, vagyonát az anyaszentegyház érdekében használja fel. A gazdag egyház azért szerez vagyont magának, hogy azt az anyaszentegyház külső és belső építésére használja fel, nem pedig öncéla, vagy mások kárára.

Az egyház akkor szegény, ha az örökséget nem tudja, vagy nem akarja kamatoztatni, ha vagyonát nem tisztességes úton szerezte és nem becsületes módon használja fel. A tékozló fiút az önző módon kisajátított és eltékozolt vagyon a disznók vályújához juttatta. Ananiás és Safira az életével fizetett azért, mert az eladott vagyonuk árának egy részét, önző módon, maguknak akarták megtartani.

Templomok, iskolák, kórházak és egyéb szeretetiintézetek épültek és épülnek gazdagok és szegények pénzéből. Gazdag királyok és nemes lelkű erdélyi fejedelmek építettek csodálatos templomokat, várakat, iskolákat, melyek a nép érdekét szolgálták és részben ma is szolgálják. De ugyanígy építettek szegény sorsú egyszerű falusi emberek is a maguk számára egyszerű fehér falú kicsiny templomokat, amelyekben Istent magasztalják és magasztalják.

A gazdag ifjú vagyona akadály volt az örök élet elnyerésének útján. Jézusnak az volt a kérése, hogy szabaduljon meg tőle, azaz nemes céla használja fel. „Mert ahol van a ti kincsetek, ott van a ti szívetek is.” Jézus beelátott az ifjú szívének legbelsőbb kamrájába. Meglátta azt a bizonyos árnyékot az ifjú lelkében, ami rossz irányba befolyásolta őt. Ha ettől meg tud szabadulni, akkor kincse lesz a mennyben. Ezt kell tehát cselekednie ahhoz, hogy az örök életet elnyerhesse, hogy kincse lehessen a mennyben.

Testvérem, a te szívedben mi az az árnyék, amely rossz irányba befolyásolja életedet? Te mit kell hogy „eladjál” ahhoz, hogy kincsed lehessen a mennyben?

Jézus elhívta az ifjút az Ő követésére. A tanítványokat is így hívta el. Azok elhagytak mindent és követték Őt. A gazdag ifjú nem indult Jézus után, nem követte Őt. Talán túl nagy lett volna a tét: eladni minden vagyonát és az árát kiosztani a szegényeknek. Nem tudott megválni a sok jószágától. Elszomorodott Jézus válaszán és elment búsan. Talán elismerést várt volna Jézustól és dicséretet nemes szándékaért, de nem azt kapta, mivel az ő vélt tökéletessége tökéletlen tökéletesség volt. Az ApCsel könyvének 9. fejezetében arról olvasunk, hogy a szerecsen komornyik, miután megkeresztelkedett, tovább ment az ő útján örömmel. Az egyik tehát búsan megy tovább, a másik pedig örömmel. Te, testvérem, hogyan mész tovább? Jézus utat nyitott mindannyiunk számára a menny felé. Lépünk rá erre az útra. Ámen.

Idegen tűz

Alapige: 3Mózes 10,1–3
Bibliolvasás: 2Mózes 30,1–10; 34–38

Nádáb és Abihu vétkéről és annak büntetéséről olvastunk az Igében. Hallottuk a lekciónban, miképpen rendelte el Isten az oltár előtt való jó illat terjesztését, és miként kellett azt végezni napról napra.

Nádáb és Abihu, Áron fiai tehát veszik a tömjénezőjüket, szemet tesznek bele, füstölőszeret raknak rá. Az előírt szertartást akarják elvégezni.

Áron két fia felkent pap, így közel állnak Istenhez. A 2Móz 24,9–10-ben arról olvassunk, hogy Mózesrel és a hetven vénnel együtt ők is színről színre látják Istent és mégsem hálnak meg. Tudjuk pedig azt, hogy aki tisztátalan, bűnös és látja az Urat, menthetetlenül el kell pusztulnia! A fenti történet tehát Nádáb és Abihu tisztaságáról, szentségéről tanúskodik, arról, hogy kedvesek az Úr előtt. Azonban, amint Pál apostol mondja: „aki áll, meglássa, hogy el ne essék”.

Nádáb és Abihu „idegen tüzet” visz az Úr elé, megszegi rendelkezését. Hogy miben állt az idegen tűz, ma már, több ezer év távlatából nagyon vitatott kérdés. Lehet, hogy nem a nagy oltárról vették a paraszat, vagy nem volt megfelelő a füstölőszer összetétele. Tény az, hogy a két pap, Isten szolgája vétkezett, megsértette Isten szentségét. Azoknak pedig, akik közel állnak Istenhez, az Ő szentségének körében élnek, sokkal nagyobb a felelősségük, mint a Tőle távol állóknak és a büntetés is hamarabb utoléri őket.

A gyülekezet tagjai közül senki sem veszi észre Nádáb és Abihu vétkét, maga Áron sem siet, hogy megakadályozza azt. Egyedül Isten látja és azonnal büntet, azonnal válaszol a tűzre – tűzzel! Az idegen tűzre, a saját tiszta, szennyet nem tűrő, emésztő lángjával!

Nem egyedülálló eset a Szentírásban, ahol Isten tűzzel emészt meg a vétkezőket. Emlékezzünk Illés prófétára, akinek kérésére Isten emésztő tűzének martalékává válnak Akházának az idegen isteneket imádó követői, katonái. Ámós próféta pedig így figyelmezteti a rossz útra tévedt népet: „Keressétek az Urat és éltek, különben reátör, mint a tűz, a József házára... és nem lesz, aki megoltsa.” (Ám 5,6)

Feltehetitek azonban a kérdést, hogy mi közünk nekünk, mai keresztyéneknek ehhez az évezredekkel ezelőtt lejátszódott eseményhez? Azonkívül, hogy megráz és megdöbben, vajon van-e számunkra mondanivalója?

Nyilvánvaló, Testvéreim, hogy ez az Ige először is az igehirdetőkhöz szól, azokhoz, akiket Isten elhívott az Ő közvetlen szolgálatára.

A római katolikus és az ortodox egyházban ma is gyakorlatban van az ószövetségi tömjénezés, a protestáns egyházak azonban már nem gyakorolják. Egyszerűen azért nem, mert az újszövetségi írásokban már nem találkozunk ezzel, és az első keresztyén gyülekezetek sem gyakorolták. Nem csak hogy nincs szükség a tömjénezésre, hanem olyan gyakorlatot jelentene, amely meghamisítaná azt a valóságot, hogy Jézus Krisztus tökéletes áldozata után ilyenre nincs szükség. Az Ő kereszthalálával az ószövetségi áldozatok és a tömjénezés nem csak teljesen fölöslegessé vált, hanem Krisztus tökéletes és egyetlen áldozatának kétségbe vonását jelentené.

A mi templomainkban nem állnak tehát oltárok, mi nem tömjénezünk az Úr előtt, de mi is végezzük az előírt szertartást, dicsőítjük Istent az előírt módon: az igehirdetés és imádság, valamint az énekek által. A szertartás, a külsőség megvan, de vajon mi a tartal-

lom? Vajon a Szentlélek tüze lángol-e szavainkban, vagy pedig saját gondolatainkat hangoztatjuk? Szép szavakat halmozunk egymásra, amelyek üresen csengenek? Vannak felekezetek, igehirdetők, akik tisztelik Istent, de igehirdetésükben, istentiszteletükön azt bizonygatják, hogy Krisztus nem támadott fel! Avagy nem idegen tűz ez?! A Sátán oltáráról vett láng? Hiszen Pál apostol meg is mondotta: ha Krisztus fel nem támadott, hiábavaló a mi prédikálásunk és hiábavaló a ti hitetek is. Aki pedig meghamisítja az Igét, azt hamar utoléri Isten büntetése.

A gyülekezet általában nem szokta érezni, hogy a prédikáció, amit hallott, igaz hitből, meggyőződésből fakad-e? A szentlélek világosította-e meg az Ige értelmét, valóban Isten eszköze volt-e az igehirdető, vagy pedig idegen tűzzel járult az Úr elé, önmagának akarva dicsőséget szerezni?

Ne gondoljátok azonban Testvéreim, hogy ez az Ige csak bírálatra jogosít fel és rátok nem vonatkozik. „Aki hozzám közel vannak, azokban kell megszenteltetnem és az egész nép előtt megdicsőíttetnem” – szól az Úr. Vajon nem vagytok ti is Hozzá közel állók? Hiszen keresztyéneknek tartjátok magatokat, Isten gyermekeinek. Éppen ezért vagytok most itt a templomban, és Testvéreim, a keresztyén gyülekezetről, rólatok mondja az Ige: „Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép vagytok, hogy hirdessétek Annak hatalmas dolgait, aki a sötétségből az Ő csodálatos világosságára hívott el titeket.” (1Pt 2,9) Igen, benneteket kell megdicsőíttetnie Istennek a világ előtt, azok előtt, akik nem hisznek, hogy higgyenek! Tőletek követeli meg, akik közel álltok Hozzá: „Szentek legyetek, mert én, az Úr, a ti Istenetek szent vagyok!”

Tulajdonképpen mit is kér tőletek Isten a mai Igében? Mindent. Egész valótokat. Egész életeteket. Ha figyeltetek a lekciónként felolvasott Igére, hallhattátok, hogy Isten azt rendeli, hogy jó illatot kell árasztani az Ő színe előtt nem csak ünnepnaponként, hanem minden nap, sőt naponta nem is egyszer, hanem reggel és este. Minden napot azzal a szent elhatározással kell kezdenetek, hogy azon a napon minden cselekedetetek Isten akaratának megfelelő lesz, hogy minden szavatok, mozdulatotok az Ő dicsőségét fogja szolgálni. Este pedig, amikor nyugovóra tértek, vissza kell gondolnotok az eltelt napra, vajon vétkeztetek-e Isten akarata ellen? És alázatosan kell könyörögnötök az Ő bocsánatáért, kell kérnetek az Ő kegyelmét és erősítését a Neki tetsző szent, feddhetetlen élethez.

Vasárnaponként alázattal, áhítatos arccal léptek Isten hajlékába, s a gyülekezet tagjai közül senki sem láthatja, hogy mi van szívetek mélyén, mi van abban a „füstölőben”, amellyel Isten színe elé járultok. Lehet, hogy senki sem állít meg, senki sem figyelmeztet titeket. Isten azonban, aki a szíveknek és a veséknek vizsgálója, mindent tud és mindent lát. Előle nem lehet semmit elrejtetni, Őt nem lehet megtevesztetni!

Ő látja, hogy a Szentlélek által felgerjesztett hit lángja ég-e benneteket, amely igaz cselekedetekben terem gyümölcsöt, vagy pedig a Sátán oltáráról vett láng lobog lelketekben, a kívánságok, vágyak, vétkek emésztő tüze. Jó illatot áraszt-e Előtte életetek, vagy idegen tűzzel járultok színe elé? Jó illatként száll-e feléje imátok, vagy aljas bűnök takar képmutatóan?

Akkor, ott a szent sátorban, a Sínai-hegy lábánál Isten azonnal büntetett, azonnal tűzzel válaszolt a tűzre! Most azonban itt senkit sem sújt le hirtelen emésztő lángja. Vajon miért?

Emlékeztek-e még arra a történetre, amikor Illésnek megjelent az Úr? Elsodró szélvész száguldott végig a tájon, de Isten nem volt a szélben. Majd hatalmas földrengés rázta meg a földet, hegyek hasadtak, sziklák omlottak, de Isten nem volt a földrengésben. Utána emésztő tűz perzselte végig a vidéket, de Isten nem volt a tűzben. Hanem

egyszerre megszólalt egy halk, szelíd hang, az Úr szava. Ebben a halk, szelíd szóban, Jézus Krisztusban szól most hozzánk az Úr. Krisztusban, aki nem azt mondja: szemet szemért, tüzet tüzért, hanem így szól: Atyám, bocsáss meg nekik. Egy alkalommal, mikor egy samáriai faluban akart megpihenni, a falu lakosai nem fogadták be Őt. Jézus két felháborodott tanítványa ingerülten szól: „Uram, akarod-é, hogy mondjuk, hogy tűz szálljon alá az égből, és eméssze meg ezeket...?” (Lk 9,54) Jézus azonban meggátolta ebben őket, „mert az embernek Fia nem azért jött, hogy elveszítse az emberek lelkét, hanem hogy megtartsa” (56. v.).

Krisztus hozzád is jön, Testvérem, téged is meg akar tartani! Fogadd el az Ő kegyelmét, hogy általa újjászületve élhess Istennek tetsző életet; hogy minden cselekedeted és minden imádságod jó illatú áldozat lehessen az Úr előtt.

Ma még megteheted ezt, ma még kivetheted tömjéneződből az idegen tüzet, még mielőtt az ítélő Bíró színe elé kerülne veled!

Vigyázzatok, Testvéreim, mert a Jelenések könyve szerint egyszer majd újra fellobban a tűz, az ítélet tüze, amely megemészt minden elkárhozót. Az Úr angyalai levetik az égből, a mennyei istentiszteletről a szent tűzzel telt füstölőt és az a tűz fog megemészteni mindent, ami tisztátalan. Fellobban a tűznek tava és abba vették a Sátán és minden követője.

Isten azonban nem gyönyörködik a meghaló halálában, hanem azt akarja, hogy éljünk. Ezért szól hozzánk ma az Ige, ezért figyelmeztet, hogy templomi istentiszteletünk és életünk istentisztelete egyaránt tiszta legyen. Hogy „úgy fényljék a mi világosságunk az emberek előtt, hogy lássák a mi jó cselekedeteinket és dicsőítsék a mi mennyei Atyánkat”. Ámen.

Szigyártó Miklós

Alsósófálva

Abban az időben...

Alapige: Máté 12,1

Bibliolvasás: Máté 12,1–8

Milyen nagy áldás, hogy újból érik a búzavetés. Az eledelünkre teremtett hullámozó búzatenger nemsokára embermilliók terített asztalává válhat. Még talán ott is, ahol korábban árvíz vagy aszály tizedelte meg a termést. Évente igazolódik: „Ennek utána míg föld leszen, vetés és aratás, hideg és meleg, nyár és tél, nap és éjszaka meg nem szűnnek.” (1Móz 8,22)

Festményre vagy költeménybe kínálkozó jelenet, ahogyan mindhárom evangélista (Mt 12,1–8; Mk 2,23–28; Lk 6,1–5) megjeleníti a vetéseken áthaladó Jézust, tanítványai kíséretében.

Amint azonban már az első versből kicsendül, nem természetfelmérést végeznek, sem nem ünnepi körmenetet tartanak. Nagy kontrasztja az idilli jelenetnek a korabeli farizeusok tekintetében, hogy ez szombat napon történik és Jézus tanítványai éhségük csillapítására érett kalászokat tépdésnek és búzamagvakat morzsolnak. A farizeusok nem is állhatják meg, hogy mindezt szóvá ne tegyék Jézusnak.

Az akadékoskodó farizeusok ezúttal is kiprovokálják Jézustól a helyénvaló feleletet. Az a felelet pedig, mely a Jézus ajkáról „abban az időben” elhangzott, képezi a mai evangéliumi tanítást számunkra.

I.

Emlékeztet, figyelmeztet az emberi lét fontosságára, megbecsülésére. Mindezeket túl háládatosságra indít életünk Alkotója, Gondviselője, kenyéradó Gazdája iránt: A gondviselő Isten iránt. Jézus Krisztus felemlíti test szerinti nagy elődjét, Dávidot, akinek egész élete Isten oltalmazó, megtartó szeretetéről beszél. Mindez Dávid életének válsághelyzeteiben tűnik ki leginkább. Amikor Góliáttal kell megvívnia, amikor Saul, majd Absolon elől kell menekülnie. A „nem olvastátok-e, mit cselekedett Dávid, amikor kíséretével együtt megéhezett?” kérdésének felvetésével Jézus arra a kényszerítő körülményre gondol és hivatkozik, amikor Dávid és Saul haragja elől való menekülése közben evett az Úr oltáránál őrzött szentelt kenyerek tartalékából. (1Sám 21,1–6)

Gondviselő Atyánknak gondolja van ránk életünk legnagyobb szükséghelyzeteiben is. Ezt az Úr Jézus Krisztus adja tudtunkra, aki végigjárta e földön a nélkülözők és éhezők útját, és úgy tanított az aggodalmaskodás ellen, hogy a mindennapi kenyerünkért való kérést is aszerint fogalmazta imádsága: a Mi Atyánk „közepébe”. Ezzel a lelkiülettel és hatalommal vitte végbe a kenyérszaporítás csodáját és az ötezer ember megelégtetését. Isten megszentelt és megáldott tartalékából jutott és maradt is sokak számára. Így enyhíthetik éhségüket a nyomában lévő tanítványok is a búzavetés tartalékából.

Testvéreim, hajdani gyermekkori emlékként jut eszembe a II. világháború éveit követő nagy szárazság, amikor az utolsó tartalékot is össze kellett söpörni a ládából. Amikor már az is elfogyott, el kellett a családból valakinek vándorolnia Aradig, hogy hozzon egy kis túléléshez szükséges kenyérlisztet. Aztán amikor az is elfogyott, idehaza az érlelődő árpából morzsoltunk ki szemeket, és akkor ettem életemben először árpakenyeret. Majd aztán morzsolgattunk az érlelődő gyér búzakaralászkából és öröhlhattunk korpás búzakenyeret. Így volt az akkori kényszerhelyzetben a túlélés a gondviselő Isten jóvoltából. Így az „abban az időben” való gyermekkori emlék Krisztus nyomában járó tanítványi, istengyermeki hálás élménnyé szépül számomra. Gondolom, testvéreim, ti még különb élményeket tudnátok hozzásorolni az enyémmhez.

II.

Jézus emlékeztet és tanít a szombat vétekmentés megtörésére.

A farizeusok kritizáló tekintetében nem is az volt a hiba, hogy búzakaralásokat morzsolgattak Jézus tanítványai. Hiszen a mózesi törvények szerint megengedett dolog volt „abban az időben” a felebarát vetéséből kézzel szaggatni kalászkokat. Csak a sarlóval való belevágás volt tilos. (5Móz 23,25) A farizeusok azt rótták fel, hogy a kalásztépés szombat napon történt a Jézus tanítványai részéről és ez a szombatnak, a nyugalom napjának a megtörése, a megszenteltelenítése szerintük.

Jézus Krisztus erre az ellenvetésre újból a „nem olvastátok-e” kérdéssel válaszol a törvénytudó farizeusoknak. „Nem olvastátok-e a törvényben, hogy szombat napon megtörök a papok a szombatot a templomban és nem vétkeznek.” Itt Jézus Krisztus a papok bárány és lisztláng áldozatára hivatkozik, melyet a mózesi törvény szombat napra tételese előírt. (4Móz 28,9) Ezt a papok a templom szentélyében alkalomról alkalomra el is végezték, anélkül, hogy megszegték volna a törvényt.

Legfontosabb itt számunkra az, amit ezt követően Jézus Krisztus már „abban az időben” kihangsúlyoz: „Mondom pedig néktek, hogy a templomnál nagyobb van itt.” Jézus Krisztus itt a saját főpapi és áldozati Bárány személyére hivatkozik. Ez a kijelentése lehetett az akkori farizeusoknak és még sok azután mindmáig létező farizeusi lelkiületű embernek botránkozás. Neked, nekem azonban egyszer s mindenkorra a golgotai kereszt áldozati oltárán végbement drága megváltás, amiért az Ő „drága véren szerzett népe hő

imát bocsát” itt ma is Őhozzá, mert mi azóta is minden napon ebből a megtartó kegyelemből élünk. Kiváltképpen vasárnapokon, ünnepnapokon, úrvacsorai alkalmakon ez a hozzánk alászálló „Mennyei Kenyér-Krisztus” táplál, erősít bennünket igéjével, Szentlelkével, és szent munkáit végzi javunkra. Csak tudd odaszánni Néki egész valódat. Akkor megtapasztalod, hogy bizony nagyobb van itt a templomnál. A templom és minden istentiszteleti rendtartás csak szent eszköz arra nézve, hogy Ő éljen benned és te Őbenne.

III.

Végül még az marad hátra, hogy mit is akar velünk az a Krisztus, aki nagyobb a templomnál, mert engedte értünk, mindnyájunkért szent teste templomát leromboltatni és harmadnapon új életre támasztani. Mit akar velünk az a Krisztus, aki a szombatnál és vasárnapnál is több és nagyobb számunkra? Aki feltámadott, élő és életető Urunk?

„Irgalmasságot akarok és nem áldozatot!” – mondja ki végül Hóseás prófétára és önmagára is hivatkozva: „Mert szeretetet kívánok én és nem áldozatot: az Istennek ismeretét inkább, mintsem égőáldozatokat.” (Hós 6,6)

„Aki nem szeret, nem ismerte meg az Istent; mert az Isten szeretet. Azáltal lett nyilvánvalóvá az Isten szeretete bennünk, hogy az Ő egyszülött Fiát elküldte az Isten e világra, hogy éljünk általa” (1Jn 4,8–9) – vallja János, a szeretet apostola. Jézus Krisztus teljes életművé, Isten irántunk való nagy irgalmáról beszél nekünk. Az ő követőitől Jézus Krisztus a hálaáldozat irgalmas tetteit várja el. Az, hogy tudok-e hűségesen élni, munkálkodni, hogy a szűkölködők szükségében is segíteni tudjak? Ismét csak János apostol írja: „Akinek pedig van miből élnie e világon, és elnézi, hogy az ő atyjafia szükségben van és elzárja attól az ő szívét, miképpen marad meg abban az Isten szeretete?” (1Jn 3,17)

Hol van „abban az időben” Isten szeretete és a felebarát szeretete azokban a farizeusokban, akik szót emeltek a megéhező tanítványok szombat napi kalásztépéséért, ahelyett hogy terített asztalukhoz invitálták volna őket? (7. v.) Bizony, ha szűkkeblű kicsinyességgel, vagy farizeusi góggal megszállod szűkölködő felebarátodat, ahelyett, hogy segítenél rajta, ma is, és végül is önmagadat kárhoztatod el. Gondolj a téged megítélő Urad elszámoltatására! (Mt 25,31–46) Wass Albert *Magyar karácsony az égből* című elbeszélésének megható és tanulságos jelentéből idézek: „Budapest forradalmi vagy háborús napjaiban, amikor idelelt a kenyér nagyon megszőkül és megbarnult, az idvezült lelkek mennyei sokaságába korán felkerült Katikát karácsonykor megkérdi az Úr Jézus Krisztus: »Küldtél egy szép ünnepi imádságot lenti szüleidnek és testvéreidnek?« Katika kicsi angyali képe elpirult a kérdésre és szégyenkezve azt vallotta az Úr Jézusnak, hogy ő nem imádságot, hanem kenyeret, égi szép fehér kenyeret küldött lenti szűkölködő szeretteinek. Az Úr Jézus hozzáhajolt és homlokon csókolta a kislányt és azt mondta neki: »Jól tetted Katika, sokszor a kenyér a legszebb imádság, én is azt adtam az én népemnek, amikor lenti jártam a földön.«”

Testvéreim, higgyük, hogy a Mennyei Kenyér-Krisztus ma is itt járt közöttünk és a bűnbánó Ady Endre köszöntő szavaival vallhatjuk:

„Napsugarak zúgása, amit hallok,
Számban nevednek jó ize van...”
Ámen.

Absolon lázadása

Alapige: 2Sámuel 15,13.30.32

Bibliailvasás: Máté 21,33–43

A felolvasott szomorú hangulatú leírás azzal kezdődik, hogy Dávid, Izráel Istentől rendelt hatalmas királya fájdalmas üzenetet kap egy követ révén. Az egyik fia fellázadt ellene, összeesküvést szőtt az Istentől rendelt fejedelem ellen. Aljas módszerekkel néhány száz ember szívét megnyerte magának, fegyvereseket is toborzott a maga védelmére és a Dávid uralmának a megdöntésére. A hírvívő így fogalmazott: Izráel népének a szíve Absolon felé hajlik.

Hadd kérdezzek meg, kedves szülő, vajon ismerős-e számodra az az érzés, amikor a gyermeked ellened fordul? Amikor megmakacsolja magát a gyermek, és csak azért sem hallgat rád. Amikor sok-sok fáradozásod után hálátlansággal fizet neked. A Dávid apai szívét bizony rettenetes keserűség járhatta át, amikor fia fegyveres összeesküvéssel ellene fordult. Ismerős ez az érzés? De hadd kérdezzek kedves gyermek: vajon a te szívedben soha nem volt semmiféle lázadás, semmiféle makacskodás, semmiféle megkeményedés a te szüled akaratával szemben? Mi felnőttek, akiknek a szülei nem élnek már, nézzünk egy kicsit magunkba, gyerekkorunkra, a serdülőkorra: vajon nem volt a szívünkben soha lázadás? Bizony ismerős ez! Tele van a világ ilyen lázadásokkal. Tudjátok, honnan származik ez a lázadás? A legelső emberpártól, akinek az őslázadása megfertőzte minden ember életét. A Sátán ösztönzésére fellázadt Teremtője ellen. Teremtényi mivoltát elfelejtve a Teremtő helyébe akart ülni. Ennek fájdalmas következménye Ádám és Éva gyermekeinek életében jelentkezett, amikor már az egyik gyermeknek a lázadása a másik ellenében testvérgyilkossággá fajult, Káin megölte Ábelt.

De folytathatnánk a sort. Az ósatyák életében is fel lehet fedezni a lázadások sorát. Ábrahám, Izsák, Jákób és a tizenkét fia életében. Jákób becsapta a megvakult öreg édesapját, Izsákot, kijátszotta testvérét az áldásból, az elsőszülöttségi jogból. Csakhogy Jákób is visszakapja ugyanezt a gyermekeitől. Mert a bűn bünt szül, és amit te adsz az öreg szülednek lázadás formájában, ugyanazt visszakaphatod a gyermekedtől. Ezt a törvényt nem tudod fölszámolni. Isteni törvény ez, ne felejtsd el!

Még lehetne sorolni a lázadások példáit. Egyik legrettenetesebb és legaljasabb az, amiről Jézus így beszél: aki kenyereket ette velem, az sarkát emelte fel ellenem. Júdás Jézus elleni lázadásáról van szó. Mi lett a vége Júdásnak? Felakasztotta magát, és alázatlanul széthasadt. Minden lázadásnak rettenetes következménye van a lázadóra nézve. Az Absolon lázadásának szomorú története is ezt bizonyítja.

Absolon királyi uralomra tör. Csakhogy itt nem egyszerűen emberi hatalom elleni lázadásról van szó. Itt ugyanis egy ember tör az Isten által választott király uralmára, azaz egyben az Isten királyságára. Absolon, közvetett módon, az Isten által rendelt királyt akarja megbuktatni. Eleve halálra ítélt vállalkozás ez.

Nagyon megrendítő és elgondolkoztató az a mód, ahogyan Dávid, az apa, a nagyméltóságú király, ezt az ellene törő lázadást és összeesküvést viseli. Biztosan lett volna hatalma rá, hogy vérontás árán nem csak Absolont, de a hozzá csatlakozó összeesküvőket is kiirtsa. De Dávidnak ez meg sem fordul a fejében.

Figyeljük meg a részleteket. „Monda Dávid minden szolgájának, akik vele voltak Jeruzsálemben” – a királyi trón helyszínén –, „keljete fel, és fussunk el, hogy valamilyen sietve utol ne érjen minket és ne hozzon szerencsétlenséget ránk, s a várost le ne

vágja fegyvernek élével”. Dávid nem a maga bőrét féltve fut el gyáván, hanem a város népének életét féltve ad ilyen bölcs tanácsot: kerüljük el a fegyveres konfliktust. Aki fegyvert fog, annak fegyverrel kell elvesznie – mondta Jézus Péternek, amikor kardjával akarta Jézust megvédeni. Jézus nem engedi, hogy Péter és a tanítványtársai fegyveres konfliktusba bocsátkozzanak. Ezek a fegyverek ugyanis emberiek, földiek, és nem ezekkel kell megvédeni az Isten uralmát. Az Isten uralma más eszközökre épül és más erőből táplálkozik. Amikor Jeruzsálemből elmennek, Dávid felmegy a vele levő néppel együtt az olajfák hegyére, mentében sírva, fejét beborítva, saru nélkül. Mintha csak ama másik, olajfák hegyére menő Valakire ismernénk Dávidban. A királyok Királyára, aki ellen összefogott Jeruzsálem vezetése, a papi fejedelmek, meg a világi hatalom is. S megy az olajfák hegyére, ama vészterhes éjszakán. Megy, világ kivetjeként, üldözöttjeként a Getsemáne-kertbe, ahol könnyek között, vért verítékezve imádkozik az ellene lázadókért, akiknek nem akarja az elvesztét, amint Dávid sem az Absolonét. Dávid tudja azt, amit Jézus is mond a kereszten az ellene lázadókról: „nem tudják, hogy mit cselekesznek” – ezért jön az ima szava: „Atyám, bocsáss meg nekik.” Megejtő látvány: Izrael híres királya, Dávid mezitláb, sírva, gyászleplet borítva a fejére, megy a hegyre, hogy ott imádkozzanak Istenhez.

Micsoda harci módszer ez. Vajon alkalmazod-e ezt manapság, amikor ellened támad valaki, amikor érdekek ütköznek össze a családban, amikor anyagi okok miatt háborúság születik gyermek és szülő között, testvér és testvér között? Vajon tudunk-e ilyenkor a lázadókért, a hálátlanokért imádkozni? Tudsz-e sírni azok fölött, akik ellened fordulnak? Dávid előre siratta Absolont, mintha tudta volna, fogy saját lázadásának az áldozatává válik. Dávid nem fog bosszút állni rajta, tudjuk a folytatásból. Dávid nem akar vért ontani. Jézus sem akart vért ontani, ezért állította le Péter kardját az olajfák hegyén a Getsemáne-kertben. Hiszen az az imádság hegye. Jézus is Jeruzsálemet siratva imádkozott azokért, akiknek lázadása saját vesztüket fogja majd okozni.

Jaj, de keserű könnyek azok, amiket a szülő kényszerül hullatni a gyermeke makacs lázadása, ellenállása, hűtlensége és hálátlansága miatt. Bizony nagy kérdés, mennyire tudod szülőként Isten szeretetének uralmát érvényesíteni gyermeked életében. Legtöbb esetben ott van a lázadás, hálátlanság és hűtlenség a gyermekek életében a szülő felé, ahol a szülő elmulasztotta a lelküket is gondozni.

Dávid felment az olajfák hegyére sírva imádkozni Istennek. Jézus Krisztusra utal ez, aki ma is imádkozik mindenkiért, aki az Isten uralma ellen lázad. Ide tartozik mindenki, akinek kell ugyan Isten kenyere, Isten napja, jó levegője, vize, termőföldje, kell az Istentől kapott egészség, kell a szerencse a gyermeknek, kell az anyagi siker, kell a szakmai előrehaladás, kell a jó házasság, mindezt ki is követeli magának sok ember Istentől, de az Isten uralma nem kell, a Krisztus királysága nemkívánatos. Az már belegázol az énbé, az már megaláz. Absolon természete ezt nem tudja elfogadni.

Nem véletlenül mondta el Jézus azt a példázatot, amikor egy királyi ember elutazott hosszú időre, hátrahagyva szolgálait megbízatásokkal, amíg ő távol van. S egyszer csak az a hír érkezik el a királyi emberhez a szolgálai részéről: nem akarjuk, hogy uralkodjék rajtunk. Jézus azzal fejezi be a példázatot: visszajön majd a király, maga elé idézi az ellene lázadókat és levágatja őket. Íme, ez történik majd Absolonnal is, csak hogy nem Dávid, hanem mások keze által. A tizennyolcadik részben különös dolgot olvashatunk. Absolon összeesküvő serege harcot indít Dávid hadserege ellen. Olyan vidéken zajlik a harc, ahol sűrű erdő van. Absolon, amint egy ösvéren a nagy cserfák alatt akar áthaladni, hajánál fogva egy cserfán fennakad, függvén ég és föld között, az ösvér pedig elszalad alóla. Ekkor Jóáb, a hadsereg fővezére átnyilazza Absolon szívét.

Hadd utaljak most egy különös dologra, anélkül, hogy erőltetném a jelképet. Mi a büntetése a lázadó Absolonnak? Ég és föld között függve, mindenkitől elhagyatva halálra nyilaztatik. Ádám és Éva lázadásának a büntetése az, ami majd a Jézus keresztyén lát-szott meg nyilvánvalóan. Ég és föld között kellett függnie annak, aki nem volt ugyan lázadó, sőt az Atyja akaratát teljesítette mindenben, csakhogy ő helyetted és helyettem függött ott. A lázadó Ádám és Éva helyett, a csaló Jákób helyett és a gonosz szándékú és gyilkos természetű fiai helyett. Minden lázadó, Isten uralma ellen törő helyett jutott oda Jézus ég és föld között függve a keresztre, mindenkitől elhagyatva, s az ítélet nyilaitól átszegezve, a római lándzsától átdöfve. Mert ez a jogos büntetése az Isten ellen lázadónak. A bűn zsoldja ugyanis a halál. Aki pedig a helyünkre állt, annak is ezt kell elszenvednie.

Ez a büntetés, ami mind minket sújtott volna, összesűrűsödve Jézust sújtotta. Nem Ő volt az, aki az Atya akaratát ellen föllázadt, hanem mi voltunk azok. De magára vette az Atya akaratát elleni lázadásunk bűnét, hogy soha többé közülünk senki ne merjen Isten ellen lázadni. Hogy soha többé ne legyen szülő, aki a gyermeke ellen szegüljön, és soha többé ne legyen gyermek, aki a szülő akaratát ellen lázadjon. Mert jaj a lázadóknak. Jaj azoknak, akikben nincs alázat meghajolni az Isten akaratát előtt. Jaj azoknak, akik nem fogadják el a Jézusban adott isteni uralmat ezen a földön. Isten uralma csak úgy lesz teljes, ha te soha nem vonod ki magad alóla, hanem valóban a Krisztus szeretetének uralma alá engeded egész életedet. A munkádat is, szórakozásodat is, barátságodat is, párválasztásodat is, házasságodat is, gyermeknevelésedet is, mindent, amiben még eddig nem engedted teljessé lenni az Isten uralmát az életedben. De amikor már teljesen meghódolt a szíved, abban a pillanatban öröm lesz a mennyben, mert egy bűnös szív teljesen megadta magát az Isten által rendelt király, a Jézus Krisztus uralmának. Ámen.

18. Micsodásnak kell lenni a könyörgő embernek?

Vaknak, siketnek, némának. (1) *Vaknak*, hogy ne lássan ott meg mindent, azért is mennek bé magános kamarájokban és takarják el szemeket, mikor könyörögnek, hogy elméjük ne vonattassék széjjel. (2) *Siketnek*, hogy ne halljon mindent, ami elvonja céljától. (3) *Némának*, hogy csak ISTENNel beszéljen, de máshoz ne szóljon. Ne tégyen úgy, mint aki így könyörgött: *Mi Atyánk, ki...* Szolga, viselj gondot a lóra. *Szenteltessék meg a te neved.* Hát mit főznek ebédre? *Jöjjön el a te országod.* El ne cseréld a kártyát sat.

19. Hogy kell ISTENT keresni?

Illendő helyen, módon és időben: mindennek amint ideje; úgy helyes s módja is vagon. Az ISTENT nem az akolban, táncban, hanem a templomban, könyörgés áldozatban kell keresni.

(Bod Péter: *Szent Hilarius*)

Lectio continua

Henk van de Graaf

Rotterdam

Kezdetben teremté Isten...

Alapige: 1Mózes 1,1–2

Valószínűleg hallottátok ti is, hogy a kormány nemrég olyan határozatot hozott, hogy középiskolás tanulóknak kötelező módon ismerniük kell vizsgájuk alkalmával a fejlődéstudomány elméletét. Természetesen azt is tudjátok, hogy a fejlődéstudomány olyan tudományos elmélet, amely szerint a földön minden életforma ugrásszerűen egymásból fejlődött ki, mindig egy magasabb fokra. Ennek legismertebb formája az a megállapítás, hogy az ember a majomtól származott.

Ez a kormányhatározat meglehetősen nyugtalanságot okozott, különösen a szigorúbb vallásos iskolákban, hiszen ők a Bibliát minden téren betű szerint értelmezik s azt tudományos téren is irányadónak tartják. Azt állítják, hogy az evolúció elmélete ellentmond a bibliai teremtéstörténetnek. Ők az úgynevezett kreacionizmus hívei, egy olyan tudományos elméleté, amely szerint minden az 1Mózes 1–2 részeiben megírtak szerint ment végbe.

Amikor ma délelőtt arra figyeltünk tehát, hogy mit mond Isten a Biblia első két versében, nem mehetünk el szó nélkül a kormány e határozata, s az általa okozott nyugtalanság mellett. Jóllehet a kormányhatározat egyáltalán nem aggasztó. Miért baj, ha a középiskolásoknak tudniuk kell, mi a fejlődéstudomány? Hiszen ez egyszerűen egy sok tudós által elfogadott elmélet. Semmi kifogásunk sem lehet az ellen, hogy tudomásuk legyen róla. Ellenkezőleg, minden emellett szól.

Viszont hozzá szeretném fűzni, ideje lenne, hogy a kormány kötelezővé tegye hazánk egész területén középiskolások számára a bibliai teremtéstörténet ismeretét is. Hogy is értené meg bárki a művészetet s kultúránkat, ha semmit sem tud a Bibliáról? Melyik tudományos elméletnek, az evolucionizmusnak vagy pedig a kreacionizmusnak vagyunk a hívei? Őszintén szólva magam sem tudom. Először is nem vagyok természet-tudós. Nem sokat tudok ezekről a dolgokról. A keresztyén ember számára hasonlóképpen nem sokat jelent az evolucionizmus.

A fejlődéstudomány elmélet pedig nem több, mint tudományos feltevés a földi élet keletkezésére vonatkozóan. Aki ennél többet akar csinálni belőle, például azt, hogy ebben az elméletben Isten nem fordul elő, tehát Isten nem létezik, tudományos ostobaságot követ el. Hiszen mindazt, amit mi felfedezhetünk és megtapasztalhatunk, összefoglalja a nem látható és nem tapasztalható valósággal. Nagyon valószínű, hogy a fejlődéstudomány száz év múlva rég túlhaladott hipotézis lesz.

Őszintén meg kell valljam, hogy az én paraszti észjárásom szerint a fejlődéstudományban mindig láttam valami ostobaságot. Hihetetlennek tartom például azt, hogy a majom ugrásszerűen emberi szintre fejlődött volna. Blijdorpban évtizedek óta próbálják az emberszabású majmot emberi magatartásra oktatni. De nem hallottam azt, hogy bár egy is emberré vált volna. Inkább az ellenkezőjét látni, vagyis azt, hogy egyesek – itt nálunk is – már-már a majmok színvonalára süllyednek. Nemde így látjátok ti is? Persze, mindez csak tréfa.

Akárhogy is legyen, semmi esetre sem lehet e remek bibliai történetet egy tudományos fejlődési elmélettel szembeállítani, vagy pedig az elmélet alternatívájának tartani. A Biblia egészen más színvonalon áll és sokkal értékesebb a tartalma, mint bármely tu-

dománynak. Tudomány nélkül élhetünk, de Biblia nélkül nem. A Biblia nem biológia és nem vegytan; és végképpen nem történelemlétkönyv, az évszámok és események sokaságáról tudósító történelemtudomány értelmében. Aki így kezeli a Bibliát, visszaél azzal és lealacsonyítja azt.

Be is tudom ezt bizonyítani, vagyis a Biblia maga bizonyítja, hogy nem kíván egyfajta tudományos művecske lenni. Gondolok például a Góliát legyőzetésének a történetére. Kétszer fordul elő a Bibliában. Az egyik változat szerint Dávid győzi le Góliátot, míg a másik változatban Dávid fővezére, Elkána. Nyilvánvalóan a történelem folyamán két változat keletkezett, s így nem tudhatjuk pontosan, hogyan is áll a helyzet. Erre a Biblia mindkettőt közli. A Biblia egyáltalán nem szégyenkezik azon, hogy nem tisztán tudományos mű, és hogy nem a száraz logikára épít. A mi értelmezésünk szerinti tudományosság nem illeti meg a Bibliát már azért sem, mert az 1Mózes első két fejezete két teremtéstörténetet ad elénk, ezek pedig logikailag és tudományos szempontból egyáltalán nem egyeznek. Ezen sem szégyenkezik a Biblia, mert nem is akarja az őstörténetek logikus, vagy pedig tudományos leírását adni.

Miről van tehát szó a Bibliában? Az alapvető, eredeti kérdésekről.

Kezdetben. A latin nyelvű biblia találóan „in principio” (=alapjában) szóval fordítja. Azaz principiálisan, lényegében. Mindenek eredetének lényege és magva az, hogy Isten teremtette. Ki gondolt valaha is erre? Erre ember rá nem jöhet, s nem is tudja érzékelni. Ezért is vagyunk emberek, ezért vagyunk korlátok közé szorítva. Hányszor gondolkozunk ezen: hogyan is lehet ez, honnan is származik minden, ami van? Elméletekhez is ragaszkodhatunk, de ezek csak emberi elméletek, a fantázia szüleményei. S íme, ebben az emberi gondolatzavarban és vakságban Isten maga szólal meg, s azt mondja: Ember, kezdetben teremtette Isten... Én, az Isten állok mindennek, s így a te létednek is a kezdeténél.

Kedves Testvéreim, a tudomány és a Biblia közti különbség olyan mint a c.v. és a szerelmes levél közti különbség. Tudjátok mi az a c.v.? Na nem C-vitamin, hanem Curriculum vitae (=életrajz), amit egy-egy pályázat meghirdetésekor kérnek. Mindenféle száraz tények felsorolása, születési időpont, iskola, diploma, lakóhely, különböző évszámok. Nagyon okosan kitalálták, ám az ember az egészet végigolvashatja, mégsem tud meg semmit arról, aki mögötte rejtőzik. De teljesen más, ha azt kell megírjam milyen vagyok, hogy érzem magam, mit teszek legszívesebben és kit szeretek, mi a kedvemre való, mihez ragaszkodom. Ez viszont már nem curriculum vitae, hanem szerelmes levél.

Így van ez a Biblia esetében is. Nem mindenféle önmagában értékes tudnivalókkal telített könyv, ami esetleg másképp is lehet. Nem! Számunkra a Biblia Isten igéje. Isten szerelmes levele arról, ami által, amiért és amire nézve él minden élő. Ezt állítja a Zsidókhoz írt levél is, mondván, hogy Isten igéje erős és éles, hathatós, akár egy kard. Életünkben mindent felforgat és nyilvánvalóvá tesz.

A Biblia nem többé vagy kevésbé érdekes tudnivalókat közöl, hanem az eredetet és a célt, a lét értelmét és értelmetlen voltát, röviden az életet és a halált.

Ezért a Biblia első néhány fejezete a hit ábécéje. Itt nem a történészek és biológusok érdeklődő kérdéseire adott félintellektuális válaszokról van szó, hanem a legfontosabb dolgokról, amelyekre a Biblia rákérdez: Ember, tudod-e, hogy miért élsz, ki által élsz, és mire nézve élsz? Van-e bár halvány gyanúd afelől, hogy ki áll mindezek mögött, és hogy kicsoda Isten? Ez a hit ábécéje. Aki ebben az igében kissé tovább olvas, rájön hogy Isten igéje nem más, mint nekünk címzett szerelmes levél. Ennek az ábécének első, legalapvetőbb és lényeges mondanivalója a Biblia első mondatában, e mondat három szavában áll: Isten és menny és föld. Ezek nem függetlenek egymástól, közük van egymáshoz.

Isten... – ez az egyetlen szó, amit ma délelőtt nem magyarázok meg. Nem magyarázom meg, mert nem tudom megmagyarázni. Ehhez Isten túl nagy. Egyedül Isten magyarázhatja meg magát nekünk. A Bibliában ő éppen ezt teszi. Bemutatkozik nekünk, de úgy, hogy Róla egymásnak is beszámolhassunk; azt akarja, hogy nekünk, kicsiny, semmi emberkének némi fogalmunk legyen Róla – az elképzelhetetlenül hatalmas és felséges Istenről.

Isten először azt mondja el önmagáról, hogy ő a Teremtő. Ez azt jelenti, hogy Ő létező valamilyen, ami azelőtt nem volt. Ez a teremtés.

Teremteni más mint alkotni. Az alkotás bizonyos anyagok felhasználásával történik. Szoktuk a művészt is teremtő művésznek hívni, de ez azt jelenti, hogy semmiből csinált valamit. De ez nem igazi teremtés, hiszen a művész valamit felhasznál alkotásához. Isten azonban igazán teremt, a semmiből hoz létre valamit. Ez számunkra elképzelhetetlen és hihetetlen. Isten mégis ilyen. Messze felülmúlja értelmünket és legmerészebb fantáziánkat. Hogy mennyire felülmúlja, azt jelzi az, *amit* teremtett: „a mennyet és a földet”.

A menny és föld esetében nem a felettünk levő levegőégre, az égboltra, vagy a lábunk alatti földre kell gondolnunk. Nem! Az „ég és föld” szavak többet mondanak. Ez a két szó két végletet jelöl, amelyben minden bennefoglaltatik, ami a kettő között van: ettől eddig. Ma ezt így szoktuk mondani: a mindenség. Úgy van ez, mint abban a mondatban: 'Isten esőt ad a jókra és gonoszokra', ahol a „jó és a gonosz” arra céloz: Isten minden emberre különbség nélkül esőt ad. Vagy mint a „kicsinytől nagyig” kifejezésnek az a jelentése, hogy minden és mindenki. A zsoltárban az a mondat, hogy Isten „megőrzi a te ki- és bemeneteledet” azt jelenti, hogy Isten minden járásodra vigyáz. 'Ég és föld' tehát azt jelenti: a mindenség, minden. Mindent Isten teremtett.

Mi, mai emberek a régieknél sokkal többet tudunk arról, hogy mennyire hatalmas a mindenség. Akkor a mennyről és földről csak annyit tudtak, hogy az egyrészt a lábuk alatti földdarab, másrészt pedig a felettük levő kiterjedt égboltozat. Most pedig tudjuk, hogy a föld csupán egy kis bolygó, s tudunk tejútrendszelekről és ködspirálokról...

S mindezt Isten teremtette! Mennyire hatalmas, nagy és szent, elképzelhetetlen az Isten!

Más értelemben is megdöbentő az, hogy mindent Isten teremtett. Meghökkenő volt ez már akkor, amikor a Biblia ezen szavait leírták. Igen, mert úgy gondolták, hogy a föld, amelyen járnak félelemkeltő, isteni, mágikus erőt hordoz. Mágikus erőt sejtettek a földből sarjadó fában, a belőle fakadó forrásban, a felette ragyogó Napban, a holdban és a csillagokban. Görcsös félelem gyötörte őket, mert mindenhol rajtuk uralkodó erőket sejtettek. Erre jön a Biblia, s azt mondja, hogy nem úgy van, mert mindez közönségesen és egyszerűen Isten teremtménye, Isten remekműve, amelyet nekünk adott, hogy hasonlélvezői legyünk.

Ma sok ember számára a világ ismét baljós jelekkel van tele. Avagy nem vészjósló az, ha arra kell gondolnunk, hogy az élet, a te életed is, a természetben lejátszódó kémiai folyamatok véletlen műve, biológiai baleset, természettudományi szappanbuborék, ami egyszerre elpattan és értelmetlenné válik. A szenvedés, a szeretet, az öröm, vagy bármilyen más érzés, amely minket eltölt – mindennek semmi értelme!

Avagy nem vészjósló az, amit napjainkban a New Age, a holizma, a panteizmus újra mond, hogy Isten mindenben benne van, hogy mindenütt az istenség fénysugara található?

Nem úgy van ez, mondja a Biblia. 'Kezdetben teremté Isten az eget és a földet'. A létezés nem egy ostoba véletlenség és szerencsétlenség. Itt jelen van Isten. S ez az Isten nem csillogásban, nem a mindenségben, s még ki tudja mi mindenben jelentkezik, ha-

nem sokkal hatalmasabb és nagyobb minden egyébnél. Mindez csak az Ő teremtése, Isten kezének műve. Nem több, de nem is kevesebb.

Nem is kevesebb!

Amennyiben Isten a mindenség és minden élő mögött áll, ez egyfelől Isten hihetetlen felségéről mond valamit, vagyis arról, hogy a legkisebb atommagtól a nagy és hatalmas mindenségig mindent Ő teremtett.

Másfelől arról is szól valamit, amit magunk körül látunk. Ez azt jelenti, hogy gazdagságosan és szeretettel bánjunk ezzel a teremtéssel, mert ezt Isten alkotta. Továbbá, hogy általa elgondolt és teremtett valakik vagyunk s a másik, a mi felebarátunk is általa elgondolt, akart és teremtett lény. Tudom, mennyire kell vigyáznunk arra, amit a nagyapák saját kezűleg készítettek. Mennyivel inkább kell vigyáznunk Isten keze művére, aki minket is eltervezett, akart és megteremtett.

'A föld pedig puszta és kietlen vala'.

Kedves Gyülekezet, ezeket a szavakat nem kell helytelenül értelmeznünk azzal, hogy sivatag módjára tételeznénk fel a pusztát és kietlent. Hiszen akkor még nem volt föld, ez még azután kerül sorra a teremtés története során. Ezek a szavak itt azt jelentik, hogy ott, ahova később a föld kerül, kezdetben minden puszta és kietlen volt (tohu-vabohu).

Nagy puszta üresség, sötét mélység volt minden, ahova a föld kellett jöjjön. 'Sötétség vala a mélység színén'. A nagy sötét őskáoszt mintegy fekete víztömeget, puszta sötét mélységként tételezi fel. A tengervíz és a sötétség a Bibliában halált jelent. Kezdetben Istenen kívül alapjában más nem volt.

Pontosan így van ez, hiszen így mondja el Isten igéje. Isten ezzel nem volt megelégedve. Nem akarta és nem akarja a halált. Isten más és valami mást akart. Hát kicsoda Isten és mit is akart? Erre a választ a következő szavakban találjuk: 'Isten Lelke lebegett a vizek felett'. Isten Lelke. Mi Szentháromság Istent, Atya, Fiú és Szent Lelket vallunk. Egyesek azt mondják, hogy ez emberi tan. Ezt a Biblia nem tanítja. Hát igen, egyetlen zavaró ebben az, hogy a Biblia nem ad tanokat, még a Szentháromság Istenre vonatkozó tant sem, s éppen ezért beszél a Biblia mégis Szentháromság Istenről. Maga a Szentírás telve van ezzel.

Már itt, a Biblia legelején látjuk, hogy Isten Lelke hogyan tekint szét. A következő mondatban pedig a Fiúra utal. Isten Lelke maga Isten, ahogy előlép és hathatósan cselekszik.

Mit tesz Isten, mint Lélek: Isten Lelke lebeg a vizek felett. Itt rejlik Isten Lelkének ábrázolása a mögötte levő madár formájában. Máshonnan is tudjuk a Bibliából, hogy a Noé által a nagy vizek fölé kibocsátott madár életet keres. A Lélek madár alakjában szállott Jézusra. Éppen az imént énekeltük: 'Jöjj Lélek, Isten madara'... 'Isten Lelke lebegett a vizek felett'... Mit tett ott?

Semmi mást: kotolt mint egy anyamadár. Isten Lelke kotolt a sötét, halott, üres káosz felett. Mégpedig az életre kotolt. Hát ilyen Isten. Életre kotol, egy szép, rendezett, örvendező életre.

Élet... milyen csodálatos is ez tulajdonképpen. Ki tudja megmondani az emberek közül, hogy mi az élet? Mi az élő elemmezhetjük, különféle vegytani tényezőkre bonthatjuk szét. De életet adni... azt nem tudunk. Ezt a misztériumot egyetlen tudomány sem tudja megmagyarázni és kikutatni.

Éppen erről a nagy misztériumról szól most a Biblia. Isten s igéjéből értjük meg, hogy Isten, az Atya, Fiú és Szent Lélek magyarázza meg, hogy mi az élet valójában. Tulajdonképpen ez a szeretet titka. Maga Isten teremtése és minden teremtmény iránti jó tetszése és szeretete és a minden megteremtett teremtménye közötti szeretet.

Nemde kedves Gyülekezet, sok esetben úgy tűnik, mintha ez a világ visszatérne a kezdet pusztá és kietlen, halott és sötét tohu-vabohujához? Nemde a mi életünkben is sok esetben egy tohu-vabohu, sötét, halálosan üres mélység mutatkozik?

De Isten nem ezt akarta. A hit ábécéje az, hogy Isten a Teremtő, hogy Isten, a Lélek koltolta ki az életet.

Ezt a kötelező tananyagot kaptuk Istentől embervoltunk vizsga anyagaként. Amennyiben Istennek ugyanazt a Lelkét vettük Krisztus által ingyen, mi keresztyének is Isten akarata szerint a mi hatalmas Teremtőnk dicsőségére „koltunk”. Krisztus akarata szerint felebarátunk életére, a föld életére, mindannyiunk életére, a mienkre is, új, örök életre „koltunk”. Erre hivatunk el, ti és én is, mindenekelettől, kezdettől fogva. Akinek van füle, hallja, hogy mit mond a Lélek a gyülekezetnek. Ámen.

És mondá Isten

Alapige: 1Mózes 1,3a

Mondják, hogy volt valamikor egy rabbi, aki a Biblia olvasása rendjén bizonyos időnként örömtáncot járt. Olyankor tette ezt, amikor a következőket olvasta: 'és mondá Isten' vagy 'és Isten szólott', vagy 'Ezt mondja az Úr'. Mindig ezt tette valahányszor 'Isten beszédéről' olvasott. Éppen ez a magyarázata annak, hogy miért szorítokozunk ma délelőtt a Biblia e három szavára: 'És mondá Isten'. Lehet, hogy csodálkoztok azon, hogy csak ez a három szó kerül sorra. Ebben nagyon is igazatok van, mert e három szónak, amit könnyen átolvashatunk, olyannyira szokásos és meghitt a hangzása, hogy valósággal érzik az, hogy itt csoda történik. Hogy úgy mondjam: Isten beszédének a csodája.

Álljunk csak meg egy pillanatra és gondoljuk át azt, hogy Isten kedvét leli a szólásban. Mégiscsak nagyszerű az tény, hogy Istent nem elégíti ki az örök csend, a rajta kívüli semmi, hanem tetszett Istennek az, hogy áttörje a kozmikus csendet. Hogy kigondolta a mindenséget és szavával megteremtette azt. Hogy kigondolta a teremtmények, virágok és állatok tarka egyvelegét és az embert, kigondolt téged és engem, s szavával megteremtett.

'És mondá Isten'. Ez a csoda, Isten beszédének a csodája.

S ez a beszéd egyúttal az, amivel a Biblia Istene, Izráel Istene, Jézus Krisztus Atyja és Istene megkülönbözteti és sajátos módon helyezi magát minden mással szemben, amit Istennek és isteninek neveznek.

Minden más isteni hatalom semmitmondó istenség szerint, néma bálványok a szó betű szerinti értelmében. Ez érvényes azokra az istenségekre is, akiket egykor elképzelték, s képet készítve róluk, imádták őket. Néma, semmitmondó istenek voltak, az emberi értelem árnyai, szenvedély vagy bolondság találmányai.

De ez épp annyira érvényes azokra az isteni és felsőbb hatalmakra, akiket ma is úgy tekinthetünk, mint akik felfuvalkodott filozófiájukban vagy minden alap nélküli okoskodásukban valamit, vagy pedig semmit sem jelentenek. Mi róluk alig mondhatunk valamit, vagy éppen semmit. Ők emberi okoskodások termékei.

Itt éppen ez a rendkívüli. Izráel Istene, Jézus Krisztus Atyja és Istene, nem olyan isteni hatalom, akire az ember saját gondolata vagy érzékelése alapján jött rá, hanem aki magától jött az emberhez. Senki sem látta őt, egyetlen szívben sem ébredt fel az a gondolat, hogy hozzá felemelkedjen. Nem mintha minden ember szíve mélyéig vallásosan közömbös volna! Ó, nem! Amikor Pál Athénban az Aeropaguson állt, nyíltan elismerte, hogy az athéni nép rendkívül vallásos nép. Rendkívül becsülték az isteneket. Minden alkalomhoz és ügyhöz hozzáillesztettek egy isteni hatalmat. Viszont Pál erre kijelenti,

hogy az igazi és egyetlen Istent nem ismerték. Őt hirdetem én néktek, mert Ő magát ismertette meg, mert Ő maga szólalt meg. Ő az ég és a föld teremője, minket is Ő teremte. Ő jelentette ki magát, Ő ismertette meg magát.

Ez Izráel és az egyház hitének rendkívüli volta. Ez nem valami ragyogó, fennkölt és zseniális emberi filozófia szüleménye, hanem Istennek a megszólalása: 'És monda Isten'.

S kezdtek Isten beszédére hallgatni az emberek és engedelmeskedtek annak. Így keletkezett a hit. Így indult el Ábrahám, így indult el Mózes, így indult el Dávid. Így jött létre Izráel, így jött létre az egyház. Kipattant Isten beszédének szikrája, mire az ember hallani és engedelmeskedni kezdett.

Az Isten beszéde erős és hatalmas! Így szembesül velünk a ma délelőtti igénk: 'És monda Isten legyen világosság és lón világosság'.

Ilyen Isten beszéde. Erős és hatalmas, valóságos. Szól és meglesz. Ha mi emberek beszélni kezdünk, ki kell várjuk vagy azt, hogy valóságos és megtörtént legyen, vagy pedig azt, hogy megtörténik, illetve meg fog történni. Dél-Rotterdamban a Feyenordra figyelve, mindegyre ez a dal hangzik fel: „Nem szavakat, hanem tetteket”. Mert hiszen a szavak és tettek nem mindig fedezik egymást. Annyi blabla hangzik el. Olyan sok a toronymagasságból való harsogás és ugyanakkor a semmitmondás. Ez nem pusztán a Feyenord futballcsapat esetében érvényes, hanem minden emberi csevegésre is; a gyártól, a kikötőtől kezdve fel az igazgatói irodákig, el egészen a magas politikáig. Szavak és tettek, amit valamire irányultan kimondott és kigondolt az ember, sokszor eredménytelenül semmivé válnak.

Nem így Istennél. Ő szólt és meglett. Isten hatalommal beszél. 'És monda Isten'. Ennek kifejezésére a héber az „amar” szót használja. A hollandban ennek az „admirális” szó felel meg. Ez azt jelenti, hogy valaki parancsnok voltában beszél. Szól és meglesz. Ilyen Isten.

Az Ő beszéde igaz. Innen származik az, hogy a szóra vonatkozó bibliai fogalmak egyúttal tettet is jelentenek. A szó és tett Istenhez tartoznak, s így a hitben is elválaszthatatlanul egymáshoz tartoznak. Isten szava tett.

Ez Isten beszédének hatalma. Isten beszédének eme hatalmából következik az, hogy nekünk embereknek ijesztő és félelmetes beszéd. Ha Isten beszéde ilyen szent és hatalmas és valóságos, hogy az 'igen igen' és 'nem nem', szava egyúttal tett is, hol marad Isten előtt az ember? Hiszen szavai mérföldnyire vannak tetteitől, s tettei ugyancsak mérföldnyire vannak szavaitól?!

Értitek, érted-e, hogy amikor a Sínai-hegyen Isten beszélni kezdett, miért kiáltottak így fel a zsidók: 'Mózes, eredj csak te'. Mi nem merünk odamenni, mi nem kockáztattunk. Mi nem állunk meg a szent Isten előtt egymagunkban. Ne halljuk többé ezt a rettenetes szót. Ez az Isten beszéde, ami a teremtés első hét napján oly nagyszerű volt, sőt még azután is, amikor Isten a paradicsom kertjében hűvös alkonyatkor szólt – ez a beszéd ijesztően és borzalomkeltően hangzik, amikor Isten ezt kell kiáltsa: 'Ádám, ember, hol vagy?' Isten beszédének ez az ijesztő és borzalomkeltő volta hangzik el Isten nagy bánatában annak láttán, hogy az ember gonoszsága nagy a földön. S a szívéből származó minden gondolata minden időben csak gonosz marad, mire Isten megbánta, hogy embert teremtett a földre. Mikor is azt mondja Isten: 'Eltörlöm az embert, akit teremtettem, a földről'. Így lett Isten szerető szívének könnyeiből az özönvíz. Mert az Ő beszéde igaz minden borzalomkeltő voltában és ítéletében.

Éppen ebben van Isten beszédének elképzelhetetlen dicsősége, hogy dacára annak, hogy teremtményei, mi emberek szeretetét megsértettük és elfordultunk Istentől, mégsem szűnt meg beszélni. S ezeket a méltatlanokat, minket nem vetett el véglegesen. Isten tovább folytatta beszédét. Nem szűnik meg továbbra is embereket teremteni. Foly-

tatja az emberekhez intézett beszédét és hívását, s mikor már semmi mentség nem mutatkozik, szólítja saját Fiát. Erre megnyílik az ég a föld felett s így szól Isten e világhoz: 'Ez az én szerelmes Fiam, akiben gyönyörködöm, Őt hallgassátok!' Íme, Isten minden bűneink miatti haragját Reá, Fiára helyezi. Ez a Fiú beszélni kezd, beszéde igaz, egyúttal beszéd és tett. Így szól: 'Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják mit cselekszenek', majd pedig: 'Elvégeztetett'.

Kedves Gyülekezet, Isten beszédének e dicsőséges, csodálatos, rendkívüli, hatalmas és borzalomkeltő szava érkezett hozzánk Jézus Krisztusban. Ő a testté lett Ige, a megtestesült beszéd. Isten akaratának megtestesítőjeként jött közénk.

Isten előttünk nem rejtély. Nem rejtély, mégis elképzelhetetlen nagy titok marad előttünk. Fiában tökéletesen kijelentette, hogy kicsoda Ő, mit szól és mit fog szólni. Nem rejtély többé, hogy mi volt a célja teremtményével, hogy mi volt a célja megteremtésünk alkalmával velünk, mert nem Jézus Krisztuson kívül teremtett minket.

Mikor Isten beszélni kezdett, ebben a beszédben kezdetben ott volt az ige, a beszéd, aki az Ő Fia volt. János evangélista mondja erről: 'Kezdetben vala az ige' és az Ige, Isten beszéde vala Isten. Ez az Ige, Isten beszéde testté lett. Isten beszéde Jézus. Már a biblia elején így jön elénk Isten, mint Szentháromság Isten. Mídön az Atya Isten a teremtéshez kezdett, Isten Lelke ott lebegett a vizek felett. Az 1Mózes 1,3-ban a Fiú Isten jön hozzánk: 'Mondá Isten'. Ez a beszéd Isten beszéde, a Fiú Isten, aki később köztünk és értünk testet ölt, emberré lesz, hogy Isten teljes hatalmát és dicsőségét jelentse ki nekünk. Isten rettenetes. Rettenetes dicsőségben és hatalomban, felséges voltában és igazságosságában. De Isten hűséges, kegyelmes, Isten az életet akarja, a mindenség életét, új életet.

Ez Isten beszédének a dicsősége.

A végkövetkeztetés ezek után az, hogy Isten beszéde nélkül értelmetlen, valójában képtelenség élet és halál s minden. Beszéde nélkül ti és én nem léteznénk. Ti és én Isten Fiának kegyelmes beszéde nélkül többé nem élhetnénk. Beszéde nélkül Istenről semmit sem tudnánk, hozzáértve azt, hogy nem hihetnénk Benne és nem tudnánk elfogadni életünk megmentőjéül.

Minden attól függ, hogy befogadjuk-e ezt az Istent életünkbe. Avagy ebben a mi körülöttünk levő emberi szóbeszéd félelmetes zsvájában, s az általunk felfedezett gépek larmájában szóhoz engedjük-e Istent, s szót adunk-e Neki életünket illetően?

Mert az az Isten, aki beszéde, igéje által hívott létre mindent a mi életünk bölcsőjénél, egyedül csak Ő tud nekünk beszédével életet, új életet adni. Ő akarja ezt nekünk adni. Hiszen ismerjük az Ő igéjét. Az Ő igéje nem kevesebb, mint maga Jézus Krisztus. Aki tegnap és ma és mindörökké ugyanaz marad. Aki értünk megfeszítettett és feltámadt. Előtte megnyílhatunk és Neki mondhatjuk: 'Szólj Uram, mert hallja a Te szolgád'. Ennek kimondásával Isten dicsőségének csodálatos volta és hatalma megtölti a mi életünket is. Így minden nap, még éjjel is, sőt életünk alkalmatlan idejében is az ige hirdetés elején említett rabbi módján körtáncot járhatunk. Ámen.

Legyen világosság!

Alapige: 1Mózes 1,3b

A múlt alkalmak egyikén az 1Mózes 1-gyel kezdve azt hangsúlyoztam, hogy a bibliai teremtéstörténetnél nem kell alkalmaznunk a tudomány vagy a logika mértékét. Felesleges itt minden olyan megjegyzés, ami arra utalna, hogy mi módon indult el minden. Nem kell ide az egész teremtett mindenség „curriculum vitae”-je. Itt sokkal fontosabb és

mélyrehatóbb dolgokról van szó. Itt Istennek az emberekhez intézett szerelmes leveléről van szó. Az ember tudomány és logika nélkül is élhet, de eredet, értelem és cél nélkül nem. Erről van itt szó a bibliai teremtéstörténetben, Isten igéjében.

Nem akarok ismétlésbe bocsátkozni, de azt meg kell ismételnem, hogy a ma délelőtt hozzánk szóló ige újból csak ezt erősíti meg. Hiszen azt hallottuk, hogy Isten első tette, amivel a semmi halálos csendjét áttörte az, hogy Ő beszél és megszólít: 'Legyen világosság'. És elválasztja Isten a világosságot a sötétségtől. 'És nevezé Isten a világosságot nappalnak és a sötétséget éjszakának'. Gondolhatjuk talán, jó, ez még csak érthető. De vajon ténylegesen minden szempontból érthető? Az bizonyos, hogy nem logikus. Hiszen a teremtés története rendjén majd csak később mondja Isten: 'Legyenek világító testek az ég mennyezetén, hogy elválasszák a nappalt az éjszakától'. Ekkor teremté Isten egyfelől a napot, másfelől a holdat és a csillagokat. Ezt pedig csak a negyedik napon cselekszi. Tehát az első napon előszólítja Isten a világosságot, 'és lőn világosság'. Viszont csak a negyedik napon következik a világosságot adó nap, hold és csillagok teremtése. Természetesen ez nem logikus. Ezt a Biblia írója is jól tudta. Mégis így írta le. Mert Isten igéje nem a logikusra néz, hanem sokkal többre.

De mi ez a „több”?

Egyebek között az, hogy amikor Isten a világosságot a nap, hold és csillagok nélkül szólítja elő; ezáltal arra világít rá, hogy a világosság több a nap, hold és csillagok megvilágosításánál. A nap, hold és csillagok tulajdonképpen csak segítségül hívtak a mindenség megvilágosításához. Az igazi világosság, az egyetlen világosság magából Istentől indul ki.

S úgy, ahogy ma délelőtt az elmúlt egyházi évben távozott kedves lelkek hozzátartozóival így együtt vagyunk, mind jól tudjuk hogy a sötétség több annál, hogy nem süt a nap, vagy pedig nem ég a lámpa. Az emberiség fényes nappal is korom sötétségbe juthat. Könnyek, szomorúság, bűn, gondok miatt. Míg kívül a légben nyoma sincs a felhőknek és a nap ragyogóan fénylik, addig az ember a fölé tornyosuló sötétséggel küzd.

Igen a sötétség, ez a sötétség több mint a hold és csillagok nélküli égbolt, vagy több az elektromosság teljes hiányánál.

Így azonban a világosság is több, sokkal több a szobánk, a hold és csillagok, vagy éppen a nap ragyogó fényénél. Szemedben s szívedben világosság, miközben körülöttes sötétség honol. Az igazán kioltthatatlan valódi világosság az Isten világossága. Erről a világosságról van szó, amikor Isten így szól: 'Legyen világosság'.

Kedves Gyülekezet, milyen világosság Isten világossága? Határozottan nem kis jelentőségű ezt tudni. Hiszen van pompás, melegítő fény és van vakító, megsemmisítő fény. Van pompásan kellemes, sokat ígérő tavaszi napocska, s emellett ott van például az atomrobbantás félelmetes, megsemmisítő világossága. Istenhez való viszonyukban azonban számba sem vehető kis fényecskék.

S ebből még mindig nem tudjuk, hogy milyen jellegű ez a fény. Milyen jellegű Istennek az a fénye, a minden kezdet élén álló világosság?

És mondá Isten és szóla Isten. Így találjuk: 'Kezdetben szóla Isten'.

És az Ige, ahogy János evangélista mondja, Istennél volt és Isten volt az Ige. Az ige titkát ismerjük, mert egykor a történelem rendjén az Ige testté lett és közöttünk lakozott. Az Ige, Isten beszéde nem kevesebb, mint maga Jézus Krisztus, Isten Fia. Ő az Ige, Isten szócsöve, maga Isten. Minden az Ő igéje által jött létre, e nélkül semmi sem létezne. Kezdetben Isten nem csak a teremtést elkezdő Atya Isten, hanem a vizek felett lebegő Isten, Isten Lelke, s ott van Isten Fia, Az, aki által az Atya Isten a nagy semmiben szólni kezdett.

Isten első szava az volt: 'Legyen világosság'. Mi pedig feltesszük a kérdést: milyen világosság ez? Ma délelőtt újra hallottuk a testté lett Ige, Jézus Krisztus ígését: 'Én vagyok a világ világossága, aki engem követ nem járhat a sötétségben, hanem övé lesz a világ világossága'.

Hát ilyen Isten világossága. A világ világossága. Nem a mesterséges fényforrásaink, nem is a nap a világ világossága, az élet világossága. A mi gondolkodásunk és életfelfogásunk szerint ez így van. De ez félelmetes tévedés. Előbb vagy utóbb cserben hagy az ilyen felfogás. Csak egy a világ Világossága, az élet Világossága: Isten, Isten Fia. Nem megsemmisítő fény, hanem az élet Világossága. A melegség világossága. Örömet, jószágot, vigasztalást, kegyelmet, szeretetet, röviden új életet, végtelenül dicsőséges életet ad.

Ezt a világosságot akarja Isten. Ez Isten akarata, hogy a teremtés előtti nagy semmiből világosság legyen. 'Legyen világosság.' Viszont ha Isten létrehozta és akarta a világosságot, miért az, hogy sok teremtmény olyan állapotban, sötét helyzetben van? Amennyiben nem vagyunk teljesen érzéktelenek és vakok, tudnunk kell azt is, hogy a sötétségben és a szomorúságban egy parányi világosság sincs.

Igen, a sötétség fennáll, de nem azért, mert Isten nem akarta a világosságot. A sötétség létezik, mert mi nem akartuk a világosságot. Hogy is mondja a 169. énekünk: 'Inkább választottuk a sötétséget, mint az Isten teremtette világosságot, eltévelyedtünk Urunktól mint oktalan juhok, felcseréltük a nappalt az éjszakával, a napunkat átaludtuk, az élet helyett a halált, az üres semmit választottuk, a béke helyett félelmet, kenyér helyett követ, az örök jó helyett a gonoszt választottuk'.

Isten szóla: 'Legyen világosság', de mi inkább a sötétséget választottuk az Isten teremtette világosság helyett. Feltételezhető az, hogy mi emberek, elődeink, s bárki tényleg megtették volna ezt? Ez nem lehet igaz!

Hát igen, így gondolnánk... s mégis igaz. Minden nap magunk körül látjuk ennek megtörténtét. Igen, mert nem akarjuk a világosságot, nem akarjuk Istent, nem akarjuk a jót. Nem tudunk, nem akarunk megbocsátani. Nem akarjuk Jézus Krisztust. A szeretet és béke helyett a viszály mellett döntünk. Ezzel visszacsavarjuk a kapcsolót, kioltjuk a fényt, a világosságot, Isten Világosságát. Isten Világosságát, az élet Világosságát kikapcsoljuk. Ezért szabott Isten határt az ember esetében, hogy ne éljen örökké ilyen sötétben, ilyen homályban. Ezért a halál, mert Isten a nyomorúságot nem akarta örökkévalóvá tenni.

Isten azonban nem csak határt szabott az embernek, hanem egyúttal új kilátást is nyitott, új embert adott, a saját Fiát adta. Ezzel lehetővé tette, hogy világosságra jusson az ember. Az élet világosságára jusson.

Azzal, hogy Jézus eljött ebbe a világba, s magát a világ Világosságának nevezi, a halál többé nem az, ami addig volt. Többé nem a bűn zsoldja, Isten elleni bűneink miatt a kiérdemelt büntetésünk. Krisztus értünk bemutatott áldozati haláláért, elégtétele révén közülünk bárki vétkeivel és bűneivel Krisztushoz jöhet, s ezzel új világosságra jut. Általa kegyelméből újra világosságra, új életre juthatunk.

Ezért Jézus nem csak azt mondja: 'Én vagyok a világ világossága', hanem azt is mondja nekünk: 'Ti vagytok a világ világossága'. Ti, te és én a csillagoknál és a napnál jobban világíthatunk és inkább lehetünk a világ világossága. Igen, de mit jelent ez? Mi távolról sem vagyunk világítótestek. De ne becsüljük le magunkat ennyire. Mindannyian biztos és valóban megbízható fényhordozói lehetünk Jézusnak, a világ nagy és igazi Világosságának. Így válunk olyanná, mint a nap körül keringő hold: a napfény hordozói a sötét éjszakában, így lehetünk a világ éjszakájában Jézus, Isten Fia fényének, az igazság napjává, s így a világ világossága.

Igen, mi is úgy járhatunk, mint Péter, ha csak magunkra nézünk és saját erőnkből akarunk járni. Azonnal belesüllyedünk a homályba, mint egy sötét verembe. Mert teljesen sötétségben élünk.

Még a hívó embert is az a veszély fenyegeti, hogy saját énjének sötétjébe esik vissza. A szomorúság és egyedülvalóság sötétjébe.

Megint Jézus segítségére van szükségünk, aki nélkül egyetlen lépést sem tehetünk, mert csak Ő egyedül az Ige, lábaink szövéténeke és ösvényeink világossága. Ezért kell, hogy újra Ő szóljon, s kezdjen felettünk világolni, s kösse újra szívünkre, hogy Ő a világ világossága. Aki pedig őt követi, soha többé nem járhat a sötétségben, hanem az élet világosságának hordozójává válik. Így a halál, a mi és szereteteink halála már nem olyan mint eddig volt. Hiszen, kedves Gyülekezet, így a halál már nem bűneink büntetése, hanem csak a mi mulandó, ő emberünk elmúlása. Hogy aztán belevettessünk a múlhatatlanság aratásába, az örök új élet aratásába, Isten békességébe, szeretetébe és dicsőségébe.

Ilyen óriási Isten világossága. Ott, ahol az emberek személyesen és együttesen a világosság kapcsolóját elfordították, s az úgynevezett saját magunkban levő világosságban akartak élni, oly világosságban, melyről menet közben kiderül, hogy abban nem lehet élni. Jézus ott visszafordította a kapcsolót. Jézus újra elővette Isten hívását: 'Legyen világosság', s az Ő 'Én vagyok a világ világossága' révén a világosság tengerében, a megbotcsátás és a halálon át is a megmentés tengerében fürdünk.

Mindnyájunk léte és a világ végén át látja János, hogy ez valóság: a világnak és az eljövendő új városnak nincs szüksége napra és holdra, mert világosságban fürdünk majd. Maga Isten fog minket megvilágítani úgy, ahogy azt eleitől fogva akarta. Ez válik valóra. Valóvá válik rajtunk bűnös, elesett és segítség nélküli emberfiakon, amelyenek mindannyian vagyunk. Így akarta ezt Isten, s így gondoskodott erről Jézus Krisztus.

S mivel egykor majd így lesz, éppen ezért ez a jövőendő a Krisztus által akart, s nekünk ajándékozott élet előrevetíti minden világosságát, a történelemre s mindennapi életünkre.

Isten hívása még most is hangzik. Mindennap mondja: 'legyen világosság'. Nekünk mondja ezt, mert a mi életünk, mely egykor mély és sűrű sötétben volt, újra megvilágosodott. Miképpen Pál is mondta: 'valátok régen sötétség, most pedig világosság az Úrban, mint világosságnak fiai úgy járjatok'.

Hadd világítson ebben a sötét világban a mi életünk az Úr vigasztaló, felséges hatalmas szeretetével. Amen.

Mily felséges az Ő neve az egész földön

Alapige: 1Mózes 1,4-23
Bibliáolvasás: Zsoltárok 104

Ismeretes talán Jacqelin van der Waals verse. Ezt a verset akkor írta, amikor az orvos tudomására hozta gyógyíthatatlan betegségét.

Tudósítás

Lépteidet hallottam közeledni az ösvényen
Vártalak s láttalak rövid időre
Egyszerre illatozni kezdtek fenyőerdők és a rózsák
Ahogy beléptél nyitott otthonomba.

Így írja le tovább, mint lépett be hozzá a halál, hogy közeledő végéről beszéljen vele. Versét majd e szavakkal fejezi be:

Majd kikísértelek
Látalak sötéten az alkonypírban
Ahogy eltűntél a puszta sötétjében.
Hazatértem a kavicsos ösvényen.
Nem mondtam : „jó halál nem szóltam gonoszt”,
De a fenyőerdőcske illatozott s a rózsák,
S én az életet soha ennyire nem szerettem.

Sokan ismerhetik ezt a költeményt. Sokkal fontosabb azonban az, hogy ismerjük az ezzel együtt járó megtapasztalást. Van-e az élet teljességét illető tapasztalatunk, hogy egyszerre minden körülöttünk levőt újra lássunk?

Jelent-e ez valamit nekünk? Éppen azért, hogy rendkívüli szerencse érzése árad belőle felénk, a történetek általi roppant meghatottság szépsége szeretettel tölt fel minket.

Ennek a megtapasztalására szólít az 1Mózes első fejezete. Mi ide szoktunk ehhez a világhoz, ehhez a teremtéshez. Ám nézz most egyszerre újra más, új szemmel. Azt mondja ez a fejezet: Nézz csak most Isten szemüvegével a teremtésre. Milyen csodálatos mindez. Isten maga szól így: 'És látá Isten, hogy jó a világosság'. A „jó” szócska zsidó jelentése TOB. A világosság „tof” volt. A tolvajok és a bűnözők nem örvendenek a világosságnak. Szívesebben tevékenykednek a sötétségben. Ám ne zavarjanak meg minket a világ tevékenységei. A sötétség nem jó, míg a világosság jó, TOB. Isten ennek örül, kedvét leli benne. Mivel Isten örül a világosságnak és kedvét leli benne, azért kell nekünk is örvendeniünk és kedvet találnunk abban. Ezért kell hogy mi is a világosság emberei legyünk, s nem olyanoknak, akik titokban gonoszt cselekszenek.

Közben mindent jól meg kell fontolnunk. Itt, s közvetlenül ezután többször is olvasuk: 'Látá Isten, hogy jó'. Ez nem azt jelenti, hogy az egész mindenség kész volt, ami volt, az jó volt. Jó, arra a célra, amire azt Isten teremtette. Nagyon is jó volt, ha nem is volt teljesen kész, de tökéletes volt. Viszont Isten a teremtés alkalmával a világosság mellett a sötétséget is meghagyta: 'Elválasztá Isten a világosságot a sötétségtől'.

Egyszer majd Isten szándéka szerint csak a világosság lesz, az örök világosság. Akkor majd semmi sötétség, vagy homály nem marad meg. Hiszen ezt akarta és akarja Isten az emberrel, mint földi munkatársával karöltve, egy nagy munkaközösségben és szövetségben megvalósítani.

Még azonban nem jutottunk el eddig. Most a teremtésnél Isten először a világosságot hívta elő. Életvilágosságot, határozottan elválasztva a sötétségtől.

'És nevezé Isten a világosságot nappalnak, és a sötétséget nevezé éjszakának'. Isten a sötétségnek is nevet ad. Teheti, mert még a sötétség sem vonhatja ki magát az Ő hatalma alól.

Dicsérjük az Urat, aki a megaláztatás éjszakáján is ránk gondol.

'És lón este és lón reggel'. Észre vesszük-e vajon ezt a különös sorrendet? Előbb este, aztán reggel.

Ez onnan van, hogy a zsidóknál a nap az estével kezdődik, úgy este 6 óra táján. Így telnek Izrael napjai. Este, s azután reggel.

'Egy nap'. Az 1Mózes első része így számolja a napokat. A hét minden napja olyan nap, amikor Isten szól s a világot teremti.

Ami most következik, az mindazok arculcsapása, akik azt állítják, hogy betű szerint kell értelmezni a Bibliát, amit közölünk senki sem tesz. Ezt téve, úgy tűnne, mintha Isten

parancsa szerint kellene elfogadnunk azt a tényt, hogy a föld olyan lapos, mint a tányér, ami roppant vízen úszik s felette is víz van. A föld feletti vizet Isten rendre elhatárolta egy hatalmas sátorfedéllel, s így mennyboltozatot feszített ki a föld fölé. Ebben a sátorfedélben, e mennykupolában zsilipek vannak. Ha Isten megnyitja ezeket, esni kezd. Ugyanakkor a földben is vannak üregek, amiket ha Isten felnyit, felfakad a víz a forrásból. Ennek a világgépnek közepette beszéli el az 1Mózes első része, hogyan is készítette el Isten a mennyboltozatot és a földet: 'Legyen mennyezet a víz között, mely elválassza a vizeket a vizektől' (1,6).

Vannak akik erre azt mondják, hogy ha a Biblia ilyen elavult világgépben beszél, úgy többé nem hiszik azt. Így a Biblia nekik többé nem mond semmit.

Rendben van, megjósolhatom, hogy ha igazán következetesek akarunk lenni, ez a reagálás azt jelenti, hogy nincs életünk. Ha nem is mindenki, de van, aki így szól: gyűjtsd fel a villanyt. Ez viszont helytelen kifejezés. Hiszen mi ma már nem olajjal, vagy gázzal világítunk! Tulajdonképpen azt kellene mondanunk: „légy oly kedves, kapcsolj be a lámpa áramvezetékét”. Így a nap felkeltéről sem beszélhetünk többé ilyen értelemben, mert a nap nem kel fel. A föld forog. Kell e azonban erről egy tudományos értekezést tartanunk? Nem, hiszen így sohasem fogunk napfelkeltét átélni.

Ostoba dolog egy akkor általánosan használt világgép támadása. Inkább arra kell rátegnünk, hogy mit is akar itt nekünk a Biblia mondani.

Az a szétválasztás, amit Isten a mennyboltozat feletti és alatti vizek közt visz végbe, tulajdonképpen az első lépés a víz káoszhatalmának Isten által meghatározott korlátok közé szorításában.

Isten továbbmegy. Nem csak mennyboltozat következik, amit itt égnek nevez. Hadd jegyezzük meg, hogy nem Isten lakhelyéül kijelölt egekről van itt szó. Gondoljunk itt: 'Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben' megszólításra. Nem csak menny van, hanem szárazföld is. És Isten a menny alatti vizeket együvé ömleszti.

Na, erre azt mondhatnánk s azt mondhatom én is: hogyan, egy helyre?... Hogy is van ez? Hiszen rengeteg sok tenger van. Igen, még én is így reagálnék. Legalábbis ezt tettem volna a múlt hónapig, amikor is feleségemmel együtt egy kis filmszínházba menünk. A tengerről és az abban élőkről szóló filmet néztük végig. Ez a film tanított meg arra, hogy tulajdonképpen nem több óceán és tenger van, hanem csak egy nagy óceán, egy nagy ökológiai vízrendszer. Mi az egybegyűlt vizeket tengereknek nevezzük, ugyanúgy mint Isten tette. Mindezek azonban egymással összeköttetésben és kapcsolatban vannak.

Isten először is a vizeket azért gyűjtötte egybe, hogy megjelenjen a száraz. Ez a föld. Így a vizeket és a földet Isten jónak találta. Nagyon is figyelemre méltó ez. Hiszen a Bibliában a víz és a tenger többnyire a halál hatalmának a szimbóluma. Igaz, hogy ez csak a bűneset után érvényes. Itt még Isten azt mondja, hogy jó.

A száraz, a föld előbb még csupaszon, óriási hegyekkel és mély völgyekkel jelenik meg.

Egy édesanya mesélte, hogy kisgyermeké vakációja alkalmával Svájcban járva, először látott ott hegyeket. Apja vállalkozó volt és gyakran utazott ügyek intézésére. A gyerekek a hegyeket látván, azzal a kérdéssel fordult apjához: „Papa, ezeket a hatalmas hegyeket Isten csinálta?” Az apja erre így válaszolt: „Igen fiam, ezeket a nagy hegyeket is Ő csinálta.” Amire a kis gyerek így reagált: „Ez Istennek sok munkába kerülhetett!” Milyen nagyszerű reagálás, ugye?! Erre azt válaszolni, hogy mivel Isten ezt egyetlen szavával tette, helytelen lenne. A világmindenség Isten szeretetéből keletkezett. A szeretet egy óriási munka, habár csak egy szóból áll. Az egész mindenség Isten szeretetének a műve. Isten „igen” szava Krisztus. És ugyan mennyibe került ez neki?!

Erre Isten eddigi teremtését bekapcsolja a teremtés további munkájába. A föld növényeket és fákat hoz majd gazdag változatosságban. Ezt maga a természet teszi, így Isten munkatársává lesz. Ugyanakkor ott rejlik mögötte Isten ajándékozó szeretete. Minden virág, minden fa, az egész flóra mögött, mely a földet menyasszonyként ékesíti Isten áll.

Egész más gondolat ez, mint ahogy valamikor gondolták, hogy a növényvilág mögött istenek rejtőznek. Ezért ne istenítsük ma sem a flórát. Isten művészi módon és szeretetteljesen díszíti a földet. Isten ebben örömet leli. Látá, hogy „TOB” volt. Ezért nekünk is mindezt élvezniünk kell. Hiszen Jézus ebben is jó példát mutat. 'Nézzétek a mező liliomait'.

'Ezután teremté Isten a világító testeket: napot, holdat és a csillagokat'.

Itt újra világosan jelzi a Biblia, hogy nem akar tudományos könyv lenni. Hiszen világosság már volt. Ez az első, amit Isten teremtett, amikor Isten így szólt: 'Legyen világosság'. A Bibliában nem természettudományról van szó, hanem Isten tudományáról. Mégpedig, hogy nem a nap a világosság igazi és elsődleges forrása, ahogyan azt mi állítanánk. Isten a világosság forrása. Jézus mondja: 'Én vagyok a világ világossága'. Az Ő világosságában látunk mi világosságot.

Természetesen a nap is világít, de csak mint Isten által készített kis lámpa. Ez azonban egészen más világosság, mert a világosság az élet világossága, a szeretet világossága, maga Isten. A nap fényének a hold csak visszatükröződése.

A nap, hold és csillagok... Isten az égbolt megvilágosításául állította be őket. Meg aztán arra, hogy segédeszközként jelezzék az emberiségnek az időket és időszakokat.

Villámcsapásként hatott ez abban az időben, amikor majdnem mindenki térdet hajtott a napisten, a holdisten és a csillagokban megírt sors előtt. S még most is így hat ez bárhol, ahol csak Istenen kívül keresik a világosságot. Azoknál, akik nem érzik Isten világosságának rájuk sugárzását, akik bár jólétben tetszelegnek, mégis nagyon szegények, jövő nélküliek. Ezért jelenük sincs. Sajnálatra méltó emberek!

Majd az ötödik napon minden még ujjongóbb, örömtelibb és fenségesebb lesz. Isten életre hívja az állatokat. A föld fölöttieket és a föld alattiakat. A madarakat és a halakat. Az állatokat illetően a föld még üres. Viszont a föld feletti levegőég benépesül mindenféle madárral, míg emellett a föld alatt a víz pompás, végtelenül változatos, színes élettel, a halakkal népesül be.

Mióta a víz alatti életről szóló filmet láttam, még inkább tudom, hogy milyen végtelenül gazdag az ottani élet. Soha el nem felejttem az Oostvaarder-tavak melletti kunyhóban tett látogatásomat. Órákon át ott állva legeltettem szemeimet minden szépségen.

Ezek az állatok Isten áldásában részesültek. Termékenyek lettek s benépesíthették a tengereket és a levegőteget. Ezek az állatok is Isten munkatársaiává lettek. Ezért semmiképpen sem kezelhetjük őket mint értéktelen lényeket. A világiakónia ma rendkívüli figyelmet kér tőlünk s arra int, hogy jól törődjünk a világgal és igyekezzünk élvezni azt. Mert Isten úgy látta és azt mondotta, hogy az jó. TOB, egy TOB világ.

Kedves Gyülekezet, a Mózes első könyve, első része nem egy tudományos értekezés, nem valami közjegyzői okirat, hanem ezeknél sokkal szebb és sokkal fontosabb. Isten szava itt szerelmes levél. Megnyitja a mi arra szokott és elkapott szemünket, hogy meglássuk: a fölöttünk és körülöttünk levő világ mögött titok rejlik. Egy megható titok, Isten szeretetének titka.

Ez a titok ott rejtezik a növények és virágok fejlődésében és virágzásában, a tenger morajlásában, az eső és szél zúgásában, a madarak csivitelésében, a nap sugaraiban. Aki ennek a szeretetnek fenséges titkát állatkínzással, élve boncolással, a föld és tenger szennyezésével bántja, az lábbal tiporja Isten teremtését és szeretetét. Elnémítja az Isten

szeretete körüli meghatódottságot, ami a szférák dalát énekli s örömét leli a természetben.

Ismered-e ezt, tapasztaltad-e ezt?

„De a fenyőerdőcske illatozott és a rózsák,
S én az életet soha ennyire nem szerettem.”

Tehát ti és én, mi szerethetjük az életet. Épen ez a hivatásunk. S ezzel a szeretettel mindenekelőtt éltetőink között magasztaljuk és dicsérjük Istent érthetetlen és csodálatos szeretetéért. Ámen.

Dicsőhimnusz az Úrnak

Alapige: 1Mózes 1,24–2,3

Bibliolvasás: 1Mózes 1,24–2,3; Róma 5,12–19

Mózes első könyve teljes egészében a teremtés dicsőhimnusza. Isten annyira örvendett mindannak, amit teremtett, hogy újból és újból felcsendül: 'És látá Isten, hogy jó, hogy az TOB!'

Mivel Isten örvendezett benne és élvezetére szolgált az, élvezzük mi is a teremtést, éljünk vele takarékosan és vigyázzunk rá. Szabad szeretnünk az életet. Azon nem kell szégyenkezniünk, hogy ragaszkodunk ahhoz, mondván: Nagyon szeretem az életet! Joggal! Az 1Mózes példaként előttünk jár a nagyszerű teremtés dicséretével.

Az 1Mózes első része mindenekelőtt a Teremtő dicsérete, az Urat dicsérő egyik ének. A teremtés jó volta mindenekelőtt Alkotójáról, Istenről beszél. Isten jó.

Hogy mennyire jó, újra csak s még inkább kitűnik abból, amit Isten a hatodik és a hetedik napon tett.

Lehet, hogy néhányan még emlékeznek a régi vasárnapi iskolás versre: „Isten, aki mindent alkotott, a levegőget, a fényt, a mennyet, a tengert és a földet, gondoskodik mindarról... és rólam is. Ez a pénteknek, a hatodik napnak, a csodája. Ezen a napon teremté Isten az embert, téged és engem.”

Csakhog... mielőtt mi szó szerint napvilágra jöttünk, ezt megelőzően Isten valami mást teremt: mégpedig a mindenfajta és méretű állatokat, a csúszómászó állatokat, a vadállatokat, a háziállatokat, vagyis a barmokat.

Az állatokat az emberekkel egy napon teremté Isten. Ez azt jelenti, hogy közvetlenül egymás mellett állnak. Mindketten Isten teremtményei, mindketten szeretete művei, s a továbbiakban mindkettejüknek olykor közös vonásaik vannak.

Viszont egyúttal Isten teremtéstörténetében világosan tudomásunkra adja az ember és állat közti különbséget. Isten az állatokat a földből hívta elő. 'Hozzon a föld élő lényeket'. Isten kigondolta és megalkotta azokat, de az állatokat a földből hozta elő. Ezáltal az állatok a föld Isten által adott díszéhez és ragyogásához tartoznak.

Az ember esete azonban nem ilyen. Az ember a földön Isten dicsőségének visszasugárzása és ragyogása lehet. Az ember lényegénél fogva Isten kezéből származik. Ezért ez így hangzik: 'Teremtsünk embert!'

Az Úr így szól: 'Mi'. Ez többes szám. Nem mintha több Isten lenne. A Bibliáíró Isten 'fejedelmi többes számban' beszélteti. Akárcsak a királynő, hivatalos iratain nem ezt írja: 'En Beatrix Hollandia királynője', hanem: 'Mi Beatrix Isten kegyelméből Hollandia királynője'. Ez a fejedelmi többes szám. Azt is mondhatnánk, hogy itt rejtett módon a Szentháromság Isten titka jut kifejezésre. Az 1Mózes 1. rész első verseiben nemde úgy

áll elénk Isten, mint Atya, Teremtő, mihelyt szólni kezd, Isten, az Ige, a Fiú, és a vizek felett lebegő Szentlélek Isten válik megtapasztalhatóvá.

Teremtsünk 'Ádámot': így szól az Úr. 'Ádámot'. Igen, ez a Biblia első fejezetében mindenkor nehezen fordítható szó. 'Ádám' egyfelől az első ember tulajdonneve, másfelől jelenti az embert, minden embert, férfiúnak és asszonnak megjelölését. Ez így is van. Ha Ádámról van szó, erről az első emberről, de mindenkor minden egyes emberről szó van. Ennek felfogásával értünk meg valamit is a teremtés történetéből. A 'Teremtsünk Ádámot' kifejezésben rólunk is szó van.

Ezzel Isten közvetlen műve vagyunk mi. Csodálatos. Ám vigyázat, nehogy elfelejt-sük földi származásunkat. Hiszen Ádámként nem is lehetünk többek, mint 'porból vétet-tek'. Ádám azt is jelenti talaj, föld. Bár keze alkotása vagyunk, de az bizonyos, hogy nem vagyunk maga Isten a New Age azon állítása szerint, hogy valahol mélyen bennünk is egy darabka Isten rejlik. Bizonyosan, hogy nem, mert mi Ádám, talaj, föld vagyunk.

Isten ugyanazon a napon teremtett minket embereket, mint az állatokat. Mindketten a földből vétettünk. Míg azonban a föld az állatokat előhozta, az ember alakját Isten maga adja. Az ember és állat közti legnagyobb különbség nem annyira a származásában, ha-nem inkább a jövődjében van. Abban, hogy mire teremtett az ember, mégpedig 'Is-ten képére és hasonlatosságára'. Ez az ember és állat közti nagy különbség. Ha ez a kü-lönbség többé nem áll fenn, úgy majd minden különbség oda van. Amennyiben az ember életének teremtett volta, vagyis Isten képére és hasonlatosságára teremtett volta elesett, ezzel az emberi élet állativá válik, nem egy esetben az állatinál is rosszabbá.

Az ember Isten képére és hasonlatosságára teremtett. Ez Isten által ajándékozott adomány és feladat. Az istenképűség és hasonlatosság adomány, de egyúttal feladat, kö-telesség. Nem elidegeníthetetlen birtok, nem jog, nem magától értetődő, mintha csak úgy természetszerűen lennénk mi ilyenek. Nem, mert Isten határozott célja az, hogy Őt ábrá-zoljuk ki ezen a földön. Mégpedig az egész teremtmény színe előtt.

Istenképűségünk és a Istenhez való hasonlatosságunk nem azt jelenti, hogy Isten ezek szerint reánk hasonlít. Nem azt mondjuk, hogy az apa hasonlít a gyermekére. In-kább a gyermek hasonlít az apára, s ez másképpen hangzik. Így Isten sem hasonlít reánk. Viszont ez arra mutat, hogy mi hasonlítunk Istenhez. Arra, hogy gyermekeiként, beszé-dünkben, gondolkozásban és cselekvésben az Ő árnyai vagyunk a földön. A mi tettünk az Ő tettének a kiábrázolása. Isten képe, Isten kiábrázolása. Ez mutatja az Isten és ember közti nagy különbséget, de egyúttal az Isten és ember közti szoros kapcsolatot.

Mit is tartalmaz tulajdonképpen az istenképűség és hasonlatosság? Ebből a kérdésből kiviláglik, hogy valami félresikerült Ádámnál, az embernél. Mi nyilvánvalóan nem tud-hatunk többet Isten létéről, még azt sem, hogy mit jelent az Isten képére és hasonlatossá-gára teremttségünk. Az 1Mózes 5,3-ban olvassuk azt a sokat jelentő leírást, hogy Séth, Ádám és Éva harmadik fia Ádám képére és hasonlatosságára született. Apjára hasonlí-tott. Többé már nem Istenre. Így hasonlítunk mi is az előző nemzedékre. Nem látjuk már többé Isten képét és hasonlatosságát. Igenis, folyton arra hívatunk, hogy azok legyünk és olyanná váljunk.

Mit tartalmaz ez?

Elsősorban azt, hogy többes számban legyünk ember. 'Isten képére teremté az em-bert, férfiúvá és asszonná teremté őket'. Itt mindenekelőtt a szeretetről van szó. Lehet ez erotikus szerelem, férfiú és asszony közti szerelem. Ez azonban nem feltétlenül szük-séges. Mindig olyan szeretetről van szó, mely messze felülmúlja az erotikus szerelmet, bár szeretet nélkül az sem lehetséges. A szeretetet Pál így énekl meg: 'Ha embereknek, vagy angyaloknak nyelvén beszélek, s szeretet nincs bennem...' A szeretet. Isten szeretet.

Az istenképűség és hasonlatosság elsősorban azt jelenti, hogy szeressük az egész teremtményt s szeretettel viszonyuljunk minden felebaráthoz.

Másodsorban az istenképűségben és hasonlatosságban ehhez a szeretethez tartozik az, hogy e szeretetben uralkodjunk. 'Teremtsünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra, hogy uralkodjon a halakon... a madarakon... a barmokon... és minden állaton'.

Az istenképűség és hasonlatosság velejárója az uralkodás. Mi emberek nem pusztán a természet részeként vagyunk világon, hanem kultúrát is kell teremtenünk. A kultúra rendezést és őrizetet jelent. Ez a rendezés és ez az uralom az istenképűségben és hasonlatosságban, illetve szeretetben kell hogy végbemenjen. Az embereket az állatoktól az különbözteti meg, hogy az ember felelős a tetteiért. Isten felelőssé tett arra, hogy szeretetteljesen gondozzuk a teremtett világot. S Isten egyszer majd felelősségre von minket. Uralkodásunk ellenére sem vagyunk önálló gazdák, királyok, legfeljebb alkirályok, Isten vazallusai.

Az istenképűség és hasonlatosság szerinti élet azt jelenti, hogy szeretetteljes felelősséget érzünk mások iránt és gondoskodunk azokról. Ezt nem lehet minden további nélkül megtalálni az önkényeskedő együttélésben. Ez biztos. Csak egy valakinél látható ez mindig és mindenben: Jézusnál. Eljött e világba s teljesen és mindenben istenképűség és hasonlatossága szerint élt. Úgy élt mint Ádám az Isten által teremtett és elkészített paradicsomban.

Erre az emberre érvényes az IMózes első része, amely szerint Isten megáldotta őket, így szólván hozzájuk: 'Szaporodjatok és sokasodjatok'.

A római katolikus tan ezt az áldást szinte átokká tette azzal, hogy Isten e szava alapján megtiltotta a születésszabályozást. Mintha az állna itt, hogy Isten megparancsolta nekik szaporodásukat. Na nem, hiszen itt az áll, hogy Isten megáldotta őket... Isten megajándékozta őket s megadta nekik a szaporodásra való lehetőséget. Ez egy áldás. Nem parancs, nem is jog, hanem áldás. Nem teher, hanem áldás.

S mivel az ember messze távozott az istenképűségtől és hasonlatosságtól, ezt teljesen újra meg kell tanulnia.

A szükséges eledel vonatkozásában is az IMózes 1 mondja el, hogy adott Isten az embernek eledelt a földön, minden maghozó növényt, és a fák minden gyümölcsét. A paradicsomban Isten még semmiféle húst nem adott, nem rendelte az ember eledelül az állatok húsát. Ez majd a özönvíz után következik, amikor Noé egy elárasztott világba érkezik, ahol kevés gabona és gyümölcs maradt a megélhetésre. Itt kapja Noé a húsevésre való jóváhagyást. A húsevés az ember fenntartásához kellett, de ez egyúttal azt is jelenti, hogy gazdaságosan kellett bánni az erre szükséges állatokkal. Mivel az emberek igen gyakran bestiálisan bánnak a mindennapi eledelül rendelt állatokkal, ebből nyilvánvalóan következik, hogy messze kerültünk az istenképűségtől és hasonlatosságtól.

Avagy nem ugyanez érvényes-e a szombat, a nyugalom napja esetében is?

'Isten megnyugovék a hetedik napon'. Ez nem azt jelenti, hogy Istennek egy kis pihe-nés van szükségére, mert annyira belefáradt a teremtés munkájába. Inkább azt jelenti, hogy Isten minden munkája után most már letelepszik, hogy gyönyörködjön abban. Ez Isten nyugalomnapja, „sabbátja”.

Így kaptuk mi is a sabbátot. Isten nyugalomnapját. Nem arra teremtettünk, hogy csak kínlódjunk és gyötrődjunk, hanem hogy felelősen és szeretetben gondoskodjunk mindenről és egymásról. Első tennivalónk, hogy Isten jóságát élvezzük. A ember hatodik napon való teremtése utáni első nap, a hetedik nap, a sabbát. Az ember számára a hét ezzel kezdődik, hogy Istennel megnyugodjon és élvezze azt a teremtést, ami felől 'Isten látá, hogy igen jó'.

S íme, a mi társadalmunkban szükségesnek érezzük, hogy ezen a napon is üzletek és minden más szolgáltatás nyitva legyen. Semmi nyugalom! Dolgozz ember! Társas életünk jelszava így hangzik: fogyasztani kell. Tudunk-e az ár ellen úszva időt keríteni arra, hogy Isten közelségében lélegzethez jussunk? Tudunk-e az ár ellen azért harcolni, hogy ne csak mi, hanem másokkal együtt legyünk szabadok és közös nyugalomnapunk legyen? Fogyasztani tudunk, de tudjuk-e élvezni azt? Élni Istennel együtt?

Így a teremtés dicshimnusa sok szempontból siraloménekké vált. A természet, a teremtés sír, s mi emberek is együtt sírunk vele. Kedves Gyülekezet! Isten, a Teremtő ezt nem fogadta el. Új Ádámot küldött, Jézus Krisztust. Az Isten képe és hasonlatossága szerinti embert. Maga módja szerint vettette magát a talajba, a földbe. Életét értünk halálra adta, hogy mi halála által életre támadjunk. Új hatodik nap, nagypéntek jött Jézus Krisztus által. S egy nyolcadik nap jött, a feltámadás napja, hogy ezzel adja nekünk a kegyelmes feltámadás erejét, hogy így Jézus Krisztus képére újuljunk meg. Egy új sabbáttal, az örök sabbáttal találkozunk Jézusban. Így hív minket újra Isten. Arra hív, hogy vegyük fel keresztjét, s keresztbordozók legyünk. Így lehetünk végül is Isten képének hordozói.

Így válik az összetört teremtés feletti siralomének újra dicshimnusszá a mi életünkben. Ez azt az Urat dicséroró ének, aki nem felejt el az övét. Ámen.

4. Micsoda legjobb?

Az ISTEN. Akivel egyedül elégedhetik meg a halhatatlanságra teremtett lélek. Felelte fősvény az, aki ezzel a jóval bé nem telik.

5. Hol volt ISTEN, mikor világ nem volt?

Önmagában. Kérdetvén az együgyű keresztyén a filozófustól: *hol legyen az ISTEN?* Mondd meg te elsőben, az felelte, hol nincsen. Mindenütt vagyon véghetetlen erejével, sohol sincs testiképpen.

6. Az isteni dolgokban mi szokott megártani az embernek?

A nap fényességét ha reá függesztett szemekkel nézed, nem megvilágosodol, hanem megvakulsz. Az isteni véghetetlenséget ha nyughatatlanul vizsgálod, belémerülsz, beléhalsz.

7. Hogy lehet látni az ISTENT?

A fényes napot, annak világánál az ISTENT a maga munkáiból látjuk.

8. Micsoda városban volt az ISTEN lakos s mintegy földi zsellér?

Jerusálemben, ahol tüze és kemencéje volt, ahol a szállás a szállótól igen dicsőségessé lett.

(Bod Péter: *Szent Hilarius*)

A Genezáret partján

Osztályozás az istentiszteleten?

MIT SZÓLNA

hozzá a lelkész, a gyülekezet, a kántor, hogyha tudná, hogy „kéme” figyelik a vasárnapi istentiszteletet? (Akik persze az 50-es, 60-as Magyarországon lelkészkedtünk, ismerjük ezt a „jelenséget”!!!) De nem elég, hogy *figyelik* a történeteket, de a hétfői újságban közzé is teszik tapasztalataikat. Sőt *osztályoznak*, s a vasárnapi „szereplők” jegyeket kapnak. Legjobb jegyet jelent két imakönyv, egy imakönyv elégségest, és egy kis ördögöcskét az kap, ha nagyon rosszul sikerült az istentisztelet – legalábbis a „kéme” véleménye szerint.

A Münchenben megjelenő tömeglap, az *Abendzeitung* erre az izgalmas és vitatott feladatra vállalkozott. „Kémei” minden vasárnap meglátogatnak egy r.k., evangélikus vagy szabadegyházi istentiszteletet. A szerkesztő szerint ezzel szeretnék bekapcsolni az egyházakat újra a „normális társadalmi vérkeringésbe”, amelyből ezek az utóbbi években eléggé kiszorultak. „Amiről beszélnek, az érdekes” – ez a mottó sokat segíthetne az egyházaknak, hogy újra „beszédtémává” legyenek.

Persze jócskán megoszlanak a vélemények a lap vállalkozásáról. S ennek még felekezeti határai is vannak. Míg az evangélikusok alapján véve jónak tartják a kezdeményezést, addig a római katolikus lelkészek helyenként felháborodással veszik tudomásul az őket ért kritikát. Hiába hangoztatja a szerkesztő, hogy vizsgálódásuk szándéka, ill. kimondott célja nem a megsérteni akarás!

De most tegyük félre ezt a hírt és tegyük kezünket a szívünkre: milyen érzéssel mennek fel a szószerkekre, ha tudnám: nem csak megfigyelik, de osztályozzák is a prédikációt? Vagy: milyen lenne a reakciónk, mint gyülekezetnek, ha megfigyelnek: éneklek-e rendszeren, együtt mondom-e a hitvallást, tudom-e, mikor kell felállni és leülni? Elárulja-e arcom, hogy megszokásból ülök a templompadban, hogy unatkozom és szerteszét kószálnak a gondolataim, – vagy lelkes résztvevője vagyok az istentiszteleti eseményeknek? Vagy mit szólnék, ha feljegyeznék, hogy soha nem áldozok, ill. nem veszek úrvacsorát?

A VÉGSŐ DÖNTÉST

bízzuk az ítélet napjára: Isten lát csak bele igazán a szívünkbe. De ha valaki megmondja, mit csináltam tévesen vagy rosszul, s ezt a véleményét meg is indokolja – nem válhatna-e az ilyen „menetközbeni” felmérés jó hasznára mind a lelkésznek, mind a gyülekezetnek?

(Átvettük az Útitárs 1997/5. számából.)

Alkalmi prédikációk

Ifjúsági bibliaóra

Móra László Tibor
Kajántó

Hova tartozunk? (Fiatalság és egyház)

Alapige: 1Sámuel 3,1–14

Nagy kérdése a mai fiataloknak, így biztos nektek is, hogy hova tartoztok. Sokszor egy-egy együttesnek a követői, egy focicsapatnak a szurkolói megpróbálják jelezni, hogy ők kiknek a hívei. Szeretnének valahogyan különbözni, mássá lenni, mint a többiek. Ezért ott vannak a jelvények, a feliratok, amelyekkel mintegy jelzik a világnak, hogy ők mások. Például a szurkolók szívesen viselik kedvenc csapatuk színeit. Ennek egyik legkirívóbb példája, mikor egy fiatal ráborotvtáttatta csapata nevének kezdő betűit, és zöld-fehérré festette a haját. Az úgynevezett „Fun club”-ok megpróbálnak mindent megszerezni, ami az ő bálványukról szól. Ezeket egy titokzatos erő tartja össze, ami nem más, mint a különbözőség a többiektől. Ez a különbözőség később nem csak külsőleg jelenik meg, hanem meghatározza az ember lelki világát is. Ha nem nyer a csapatom, akkor le kell tenni az ellenfél szurkolóit, szidni a bírót. Ha meg lehet szerezni valami emléket az imádott sztártól, akkor akár erőszakkal is meg kell szerezni. A cél: felhívni magamra a figyelmét bármi áron. Hasonulni hozzá. Ezáltal mássá lenni.

Ha megnézzük az igét, akkor ott is rájöhettünk arra, hogy a gyermek Sámuel más volt, mint a többi, vele egykorú fiatal Izráelben. A felolvasott rész azzal kezdődik, hogy a gyermek Sámuel szolgál az Úrnak. Mivel foglalkozhatott akkor egy gyermek? Bizonyára megvoltak a maguk játékaik, a gyermeki elfoglaltságok, mindazok, amik jellemzik az életnek ezt a korszakát. Később, ha egy kicsit nőtt, akkor ott volt a munka, segített a szüleinek (lásd Dávidot, aki apja juhait őrzi –1Sám 16–11).

Sámuel azonban teljesen más volt. Ő az Úrnak szolgált. Miben állhatott a gyermek szolgálata? Konkrét utalás nincs erről. De az biztos, hogy az anyja, Anna, beteljesítette fogadását és nazireusnak rendelte a gyermekét. Nem istentiszteleti szolgálatról van szó, hisz a gyermeket nem szentelhatték fel papnak. Sámuel azonban kiválasztott. Olyan, aki Isten szolgálatában áll és csak őt szolgálja, csak rá hallgat.

Mi történik a gyermekkel? A történet mindannyiunk számára ismerős. Sámuel az Isten sátorában alszik, valahol a szövetség ládája közelében. Ez az ószövetségi nép számára Isten jelenlétének a jelképe volt. A 2Móz 25,22 szerint Isten innen szólítja meg a népet. Ez a félreértelmezés vezette oda a népet, hogy a filiszteusok elleni harcba elvigyék a ládát, amit aztán a filiszteusok el is rabolnak (1Sám 4). De visszatérve a gyermek Sámuel történetéhez: Megszólítja őt Isten. A gyermeket. Nem Élit, nem annak fiait. Háromszor megy el Élihez, amíg az rájön, hogy az Úr hívja a gyermeket. Ekkor mondja Sámuelnek, hogy mit válaszoljon, ha újból hallja a hangot.

Isten újból szól, és egy titkot bíz rá. Éli családjának a pusztulását. Elpusztul Éli és két fia, Hofni és Fineás, mert azok Béliál gyermekei voltak, és nem ismerték az Urat (1Sám 2,12). De ugyanakkor egy másik titkot is rábíz. Prófétává rendeli a nép felett. Ő

megmarad, és szolgálni fog továbbra is. Mi ez a titok, amit hall a gyermek? Az élet és halál titka, ami egyedül Isten kezében van.

Mi a felelet a gyermek részéről? Szólj uram, mert hallja a te szolgád. Hogyan mondja ezt Sámuel? Úgy, hogy Éli megtanította rá? Egy gyermeket sok mindenre meg lehet tanítani. Megtanul verseket, átveszi a felnőttek szokásait, beszédstílusát, szóhasználatát. Itt azonban többről van szó. Azt mondtam, hogy ha valaki valahova tartozik, akkor az illető élete is megváltozik, a környezete befolyásolja. Sámuel nem csak azért mondta ezt, mert megtanította rá Éli, hanem mert szolgált Istennek. Nazireus volt, Istennek szentelt személy.

A kérdés az, hogy miért pont egy gyermeket választott ki Isten? Hisz nem volt elég felnőtt, akiknek elmondhatta volna ezt a titkot? Mi lehet erre a válasz? Pár bibliai példa segítségével lehet megvilágítani. Az egyik a már említett Dávid története. Az Úr azt nézi, ami a szívben van (1Sám 16,7). Jeremiást ifjú korában hívja el Isten (Jer 1,6–7). Végül lássuk, hogy mit mond Jézus: engedjétek hozzám jönni a gyermekeket (Mk 10,14). Isten szuverén hatalma, hogy kit hív magához, és kire mit bíz.

Vissza kell térnünk az elején feltett kérdéshez. Mi hová tartozunk? Pár főbb gondolat volt, amely alapján meg tudjuk vizsgálni magunkat. Az első a *különbözés*. Különböztök a világtól, de miben? Csak abban, hogy ide jártok a bibliórásra, meg vagytok kereszteleve? Az a jel, ami megkülönböztet, egyfelől a Krisztus keresztye. A második a *kiválasztottság*. Kiválasztottak vagytok? Igen. A hitvallásunk alapján, Isten a világ kezdetétől a világ végezetéig önmagának az igaz hitben megegyező sereget gyűjt, és ennek a seregnek én is tagja vagyok. Keresztyének vagyunk. A harmadik a *megszóllítás*. Isten megszólít. Az Igéje által. Mit tudtok ti felelni erre? Szólj, mert hallom? Mert megtanították neked ezt, vagy mert mint az ő szolgája, életedben van a válasz erre a kérdésre, lelked legmélyén ott van a vágy Utána. A negyedik a *titok*. Titok, amit rád bíz: kárhozat és üdvösség, a halál és élet titka, a hit titka. Elveszek vagy megmaradok? Hiszek vagy nem? Életem lesz, vagy kárhozat vár rám?

Hova tartozik a mai fiatalság? Krisztushoz vagy Béliálhoz? A gyülekezethez, egyházhoz vagy a kocsmához? A hithez vagy a tagadáshoz? És tovább lehet menni egy lépéssel. Mi a célja a fiatalságnak? Szolgálni, vagy kiszolgáltatni? Vitaindítónak legyen ez a pár kérdés előttem, és próbáljunk közösen választ keresni rájuk.

Vitaindító kérdések:

- Mit gondolsz, hova tartozik a fiatalság?
- Hogyan lehetne a fiatalokat jobban bevonni a gyülekezeti életbe, az egyházba?
- Mit jelent a fiatalok számára az egyház?
- A mai fiatal tud-e így válaszolni Isten megszólítására: „Szólj Uram, mert hallja a te szolgád?”
- Mit várnak a fiatalok ma az egyháztól?

Rádioprédikáció

Eichorn, Carl

Zúgolódás nélkül!

Alapige: Filippi 2,14

Ha Isten gyermekei panaszkodnak, olyanok, mint a kormos lámpák. Gyógyító fény helyett fojtó füstöt árasztanak. Az apostol azt szeretné, ha a hívő keresztyének mint csillagok fénylenének a világon, ez elfordult nemzetség között, amelyben élnek. Nem külsőképpen szakadtak el tőle, de alapvetően mássá kell lenniük, mint a körülöttük levő világ. Ott a zúgolódás, panaszkodás, zsörtölődés és kritizálás otthonos. Isten gyermekei mindent mennyei Atyjuk kezéből fogadnak el, még a nehézségeket és szenvedéseket is. Aki az igazságban jár és gyűlöli az igazságtalanságot és fősvénységet, az megkapja kenyerét és vize sem fogy el (Ézs 33,15–16). Amikor Izráelre ránehezedett a drágaság, Illés próféta nem zúgolódott együtt a néppel. Bizott az Úrban. Az utolsó időkben még keményebb próbák várnak Isten népére. De zúgolódhat-e egy gyermek apja ellen, akinek szeretetéről és bölcsességéről mélyen meg van győződve?

Isten gyermekeihez nem a zúgolódás, hanem a hálaadás illik. Mindenben, amit végzniük kell, mennyei Atyjuktól kapott feladatot látnak. Az Ő szolgálatában tudják magukat, hogyan zúgolódnának hát azon, hogy túl sok a terhük? Nem lenne ez lázadás az Úr ellen, aki pedig oly kimondhatatlanul jót akar az övéivel? Amit saját akaratunkból vállalunk, az természetesen nagyon terhező, sőt elviselhetetlenné válhat. Aki azonban minden cselekedetét alárendeli Isten akaratának és csak neki szeretne tetszeni, annak nem szabad zúgolódnia, mégha néha nagyok is az igények vele szemben, vagy elmarad a hála, amit talán megérdemelne. A tartós zúgolódás haragossá, mogorvává tesz.

Isten gyermekei mindent zúgolódás és tétovázás nélkül tegyenek, azaz aggályoskodás és töprengés nélkül. Helyes, ha először mérlegetjük az elvégeznivalót és azután látunk a dolgokhoz, de ha a folytonos átgondolástól nem jutunk a cselekvésig, ez szánalmas dolog. Ha bizonyos vagy abban, hogy valaminek Isten akarata szerint meg kell történnie, akkor ne gondolkozz sokat, ne adj helyet okoskodásoknak, ne tartóztasson fel és ne fordítson vissza semmi. Cselekedj határozottan! Debora énekében azt olvassuk Rúben törzséről, hogy Rúben nagy volt az elgondolásokban és a tervezésben. Számolt és tervezett, de nem vett részt a szent harcban. Isten gyermekei derűs, tetterős emberek. Ámen.

Esketési igehirdetés

Bányai László

Bukarest

Őrizzétek meg szíveteket...

Alapige: Példabeszédek 4,23

Kedves Testvéreim! Ifjú pár! Ma elindultok a házaselet útján. Díszbe öltözöten, sugárzó örömmel, kéz a kézben vagytok itt. Elöttetek az élet útjának sokat ígérő „tündér-

kertje”. A szív szerelme hozott ide benneteket. Számotokra cél volt ez a pillanat. Hisz sok akadályt kellett legyőznötök ahhoz, hogy célba érkezzetek. És örömmel álltok új célok elé. És nézzétek! – szüleitek szívéből sugárzik az igaz szeretet, de a jövőbe tekintő féltés is. Ó, mennyi szép virága van a termőföldnek, de ott van a tövis is. Mert könny pereg a szem tengeréből, akár bánattal, akár örömmel van tele a szív.

Életetek e perctől kezdve mind teljesebb egybeolvadás. Egyéni életetek korszakának vége, e pillanattól felelősek vagytok egymásért. Nemrég még idegenek voltatok egymás számára, ma összetartozók, együtt érzők, egy célról gondolkozók vagytok. Minél teljesebb lesz ez a testi és lelki egység közöttetek, annál nagyobb boldogságot várhattok. Ez az egység mindkettőtök számára beteljesedést hoz. Gondoljátok csak el, hogy most sem egyikőtök szívének a kívánsága telt be, hanem mindkettőtöké, mert két szív gondolata vált eggyé.

A szívből indul ki minden élet! A ti életetek boldogságának a titka tehát az, hogy tudjátok megőrizni – minden féltett dolognál jobban – a szíveteket. Nem kis feladat ez. De ti erre vállalkoztatok, és mi most azért imádkozunk, hogy Isten adjon bölcsességet és erőt, hogy az élet minden körülményei között és mindenkor Isten üzenetének megtartói lehessetek.

A szív – az ószövetségi felfogás szerint – az értelem, az érzelem és az akarat központja, s ha megfelelő töltéssel bír, életforrás.

A szívnek sem vetélkedni, sem megalkudni nem szabad. Őrizzétek meg azért minden féltett kincsnél jobban a ti szíveteket, mert abból indul ki minden élet. Meglátjátok majd, hogy szívetek virágát úgy őrzi meg Isten, hogy az az igaz szeretet rózsáit fogja teremni.

A Szentírás tanítása szerint a szív az emberi élet irányítója. A szív az élő lélek székhelye. Minden hatást, amely akár az értelmi, akár az erkölcsi, akár a testi érzések világából az embert érinti, a szív fog fel, és ugyancsak a szívből indulnak ki az ember összes tevékenységei. A szív felfog, ért, megért, megjegyez valamit magának, megőriz és megtart. A szív dönt a jó és a rossz felett. A szívnek ezer húrja van: lehet bánatos, szorongó, beteg, megszorodott, megkeseredett, rettegő; másfelől lehet örömmel teli, örvendező, vidám; sőt egyszerre lehet benne öröm és fájdalom is. Belső tusáiban jelen vannak a tiszta és tisztátalan vágyak. „A szív a jónak és a rossznak a forrása. A szívnek teljességéből szól a száj, és az ember szíve kincseiből hoz elő jót és rosszat.” A szív tisztasága inkább csak óhajtott dolog, mert az ember szíve nem lehet tökéletes Isten előtt. A szív lehet Istent kereső, vagy bálványokat imádó; az emberre nézve kikutathatatlan; de Isten ismeri azt, megvizsgálja és megpróbálja. Ahogyan Isten keresi és magának akarja megnyerni az ember szívét, éppen úgy keresi azt és magáévá igyekszik tenni a Sátán is, gonosz gondolatokat és elhatározásokat sugallva.

Isten ígéje a szívet magával az emberrel azonosítja, és mivel a szív milyenségétől függőnek tartja az üdvösséget, vagy a kárhozatot, arra int, hogy a szívünket minden féltett dolognál jobban őrizzük meg, mert abból indul ki az élet. Nagyon időszerű tehát a Példabeszédek könyvének tanítása: „Minden féltett dolognál jobban őrizd meg szívedet, mert abból indul ki minden élet.” Az embernek mint egy drága kincset, úgy kell megőriznie szívét, hogy gonosz útra ne vigye, de Istentől el ne szakítsa; mert az eredendő bűn által megrontott ember szívének gondolata gonosz, ifjúságától kezdve. Isten az őt kereső szívet azonban a hit által megtisztítja, kegyelmével megerősíti, napról napra vezet.

Egy neves bölcs megfogalmazása szerint a jó házassághoz erős szívre van szükség. Miért? Azért, hogy szívünk ellent tudjon állni a világi kísértéseknek. De hogyan nyerünk erős szívet? A Biblia ezt mondja: kegyelem által. Az ember szíve elveszítette szeretetének igazi tárgyát. Nyugtalanul keres itt is, ott is, keresi a biztos támaszt. Akkor találja meg, amikor Isten kegyelme védő páncélként átkarolja és erős karral megragadja. Ott,

ahol lelepleződik szívünk gonoszságának mélysége és feltárul Isten kegyelmének végtelensége, ott, a Jézus Krisztus keresztyénél nyerünk erős szívet, és sehol máshol. Ha minden drága dolog elveszti is értékét, az erős szív értéke mindig megmarad!

Mi, akik itt vagyunk, veletek együtt állunk Isten színe előtt, és kívánunk nektek sok örömet, jó előmenetelt és boldogságot. Azt szeretnénk, hogy ez az öröm, szeretet és reménység, amit ma érzi, soha el ne múljék szívetekből. Isten áldja meg házasságotokat és őrizze meg szíveteket és gondolataitokat a Krisztus Jézusban! Ámen.

Igehirdetés aranylakodalomra

Orosz Gusztáv-István

Hagymásbodon

Mind ez ideig megsegített minket az Úr

Alapige: 1Sámuel 7,12; Zsoltárok 91,1–4

Az Ószövetség egyik szép képét eleveníti meg előttünk a Sámuel könyvből felolvasott bibliai vers. A választott nép ősz vezére, a bíró és próféta Sámuel, győzelemre viszi népét az ellenség ellen. Amikor ennek a győzelmes hadjáratnak egyik jelentős állomásához érkeznek, Sámuel vesz egy követ s felállítja azt emlékkő gyanánt és elnevezi azt a helyet Ében-Háézernek, ami magyarul azt jelenti: Mind ez ideig megsegített minket az Úr.

Ilyen emlékkő, drága határkő ebben a hajlékban ez a mai nap. A szeretet köveiből emelték a mai ünnepnapot. A szeretet köveiből raktátok és rakjátok össze ezt a mérföldkővet. Lent a fundamentumban hiszem, hogy a múlt idővel mind jobban elmélyülő, egymást féltő, a múltra hálával és a jövőre bizalommal tekintő hitvestársi szeretet áll. A szeretet, amely több, mint fél évszázaddal ezelőtt két ifjú szívben fellángolt és amely szeretet nem aludt ki az idők folyamán, hanem mind jobban és jobban mélyült el egészen máig, amikor e kedves családi ünnepen ilyen ünnepélyes formában kifejeződik. Erre a hitvestársi szeretetalapra rakódnak rá mint drága falak a gyermeki szeretet kövei. Gyermekeitek, azokkal együtt, akiket nekik társként adott az Úr, és az unokák e szeretet köveiként itt vannak az estén, az öreg szülők aranylakodalmán. Ennek a szeretetnek a fénye ragyogja be az otthon falait és mosolyog reátok, reánk. Sámuel ott nem csak követ állított, hanem annak a kőnek nevet adott. A kőre írta az emlékezés okát. Az idők folyamán megszámlálhatatlan sok emlékkövet állítottak fel a múltban s állítanak fel a jelenben is. Nem a kő formája az érdekes és legtöbbször nem is az emlékoszlop anyaga, hanem a felirat, amely rajta olvasható. Hány emlékoszlopon díszelt hadvezérek, királyok, országfők neve, rajta hős tetteiknek végtelen sora. Más helyen egy-egy nép dicsőségét, nagyságát, hadi tetteit dicsérte az emléktábla.

A Sámuelé azért olyan szép és emlékezetes, mert egy diadalmas csata után az ősz vezér nem népének és nem önmagának a dicsőségét zengte s írta fel a kőre, hanem ezt a mondatot: Ében-Háézer, „mindeddig megsegített minket az Úr”. Az Úrra, Istenre tekintett, s a diadal e szép emlékköve őt is és másokat is az Úrra emlékeztetett. Ez a mai nap a szeretet köveiből épült emlék ebben a családban. Vajon mit ír fel a hitvestársi és gyermeki szeretet erre az emlékkőre? Nyíljon meg a szívetek Isten iránti hódoló engedelmes-

ségre és őt dicsőítő hálára és a hálának a keze írja fel a Sámuel jelmondatát: Mindeddig megsegített minket az Úr. Egyedül övé a dicsőség! – ahogy református eleink mondták.

Ha visszatekintek életem eseményeire, ha ti ünnepelt testvéreim a magatok, a társatok, az édesanyátok, az édesapátok tetteit, magatartását mérlegetek, minden biztonnyal sok olyan tettet láttok, amelyet úgy érzitek, hogy jó lenne az emlékkőre vésní. Ezeket véssétek oda szívetek és emlékezetetek tábláira, de e nap legyen elsősorban „Ében-Háézer”. Az előtt az Isten előtt való mélységes meghódolás, aki adta az életet, aki adta tinétek jubiláló házaspár, kedves testvéreim ezt a ritka szép ajándékot, akinek segítő kezét lehetetlen észre nem venni életemekben. Elindultatok ötven évvel ezelőtt egy nehéz korszakban. Minden biztonnyal nehéz idők voltak azok. E nehéz időkben is Isten megáldotta egymás iránti szereteteket. Nézzetek gyermekeitekre, unokáitokra. Tekintsetek vissza: régi otthonok, kedves szolgálati helyek emléke lengi körül a lelketeket. Nyájas falusi esték, napsugaras vasárnapok, boldog együttlétek, ifjúság, gyermekek, sok-sok reménység és sok aggodalom is, néha bánat, betegség, szomorúság. De „Ében-Háézer”, mindeddig megsegített az Úr. Mindeddig! Most azonban a tekintünk nem csak hátra néz a múltba, hanem belekémlel a jövőbe is. Ötven év múltán nyúlnak az árnyak. Azok között, akikkel együtt indultatok, milyen sokan magánosan és társatlanul keseregnek a társ után. Mit hoz a holnap? Meddig lehetek még együtt e földi létben? Olyan kérdések ezek, amelyeket szívesen elhallgathatnánk. De miért? Amúgy is ott lapulnak a szív mélyén. Van-e bátorítás a jövővel kapcsolatban? A zsolttáros szavát hallgassátok! Egy Istenben bízó lélek vallomása ez. Benne drága biztatás van. „Aki a Felségesnek rejtekében lakozik, a Mindenhatónak árnyékában nyugoszik az. Azt mondom az Úrnak: Én oltalmam, váram, Istenem, Ő benne bízom!” (Zsolt 91,1–2) Mondja ezt a Ti szívetek is, Ő benne bízom én. Nemezszer énekeltétek az ősi zsolttárt: „Tebened bízunk eleitől fogva.” Amikor a jövőre tekintetek, ezt vegyétek ajkatokra és szívetekre, s úgy menjetek előre.

Néhány évvel ezelőtt egyik nagynevű orvosprofesszornak talán 75. születése napját ünnepelve tanítványai emléklakettet készítették. A plaketten ennek a zsolttárnak a 3. verse állott latin nyelven. Az orvos személyes kérésére írták fel rá ezt a zsolttárverset! Magyarul így hangzik: „Tollaival fedez be téged, és szárnyai alatt léssen oltalmad.” A bibliai életkor évtizedében járva az est sötétlő árnyait látta és nem hallgatta el, nem szégyellte erre gondolni. Az est félelmei között a reménység az Úr, akinek rejtekében meg lehet nyugodni. Ahogy a közelgő estekor az anyamadár kitérő szárnyai alá odamene-külnek a kicsik és szárnyai éjszaka és veszedelem ellen is oltalmat nyújt, ilyen oltalom Isten oltalmazó karja. Jönnek az est árnyai. Meneküljétek oda az Ő védelmébe! Mondjátok bizalommal, akkor is, ott is: az, akiben bízunk, aki eddig megsegített, el nem hagy: „Tollaival fedez be téged, és szárnyai alatt léssen oltalmad; pajzs és páncél az Ő hűsége”. (Zsolt 91,4) Hű az Úr, boldog aki benne bíz. Ámen.

Temetési igehirdetés

Földesy Márta

Belényessonkolyos

Jó az Úr...

Alapige: Náhúm 1,7

Jó az Úr – hallottuk, de a koporsó mellett sokszor nehéz minden kétely és bizonytalankodás nélkül kimondani, mert a gyászunk és fájdalmunk vitatkozik: az Úr Isten elvehette volna betegségét, még elhetett volna.

Ezért fontos, hogy az Ige megerősítsen titeket, a gyászoló családot és végtisztességtevő gyülekezetet: jó az Úr, mert elköltözött testvérnőnkkel volt egész életében, megajándékozta népes családjával, betegségében is türelemmel és kitartással, utolsó napjainak kínlásából való szabadulással.

Az Igével együtt mi is valljuk: jó volt az Úr és jó az Úr nőtestvérünk életében és halála miatt érzett fájdalmunkban. Elköltözött hozzátartozótok hitte és tapasztalta ezt. Ezt a tapasztalatot adta át lányának, három unokájának és dédunokáinak. Honnan volt tapasztalata az Úr jóságáról? Onnan, hogy sokszor talált Nála menedéket, erősséget a szorongatás idején, az iszákos férj mellett való kényszerű tűrésben, majd az özvegyiségben, a bánatban, hogy egyik unokája elköltözött, a másiknak pedig tönkrement a házassága; a betegségben. Nem csak menedéket és erősséget talált az Úrnál, de Isten maga volt az ő számára oltalom és erősség. Ez az Erősség őt soha magára nem hagyta; őrizte, bármilyen nagy volt a szorongatása; jó volt hozzá.

Ehhez a szorongatás idején való Erősséghez kell nekünk is járulnunk, hogy ilyen szomorú állapotban is megtapasztaljuk jóságát. Miért tehetjük? Mert az Úr „ismeri a benne bízókat”. Ismerte a megboldogultat és ismeri a gyászolókat. A vigasztalás abban van, hogy ez nem csupán tények, személyes adatok tudását jelenti, hanem törődést, a gondoskodást is. Ahogy gondja volt arra, akit most hazahívott töletek; ugyanúgy törődik veletek, akik elveszítettétek az édesanyát, anyóst, nagymamát. Ismerős az újszövetségi biztatás: „Minden gondotokat Óreá vessétek, mert néki gondja van reátok.” (1Pt 5,7) Minden gondban benne van a gyász, a veszteség miatti fájdalom is; ezért kell itt a koporsó mellett ezt tenni, hogy számotokra is menedék és erősség legyen Isten a szorongatás idején, és az Ő akaratában megnyugodva tudjátok kimondani: jó az Úr. Ámen.

Részletek Bod Péter *Szent Hilarius* című könyvéből

10. Hogy osztja ISTEN a maga ajándékát?

Nem ad mindent egynek; hanem elosztja sokfelé. Egynek ékes ábrázatot, másnak jó egészséget, harmadiknak bölcsességet: ékesen szóló nyelvet, mint Apollonnak; mesterségeknek tudását, mint Bésaléelnek; nagy erőt, mint Tóldi Miklósnak, Sámsonnak; gazdagságot, mint Krésusnak; lélekben csendességet, mint a KRISTUSban idvességet kereső s találó keresztyének.

11. Mít árul az ISTEN szolgálói által?

Mennysorságot. Lehet itt vásárolni szegénységgel gazdagságot, fájdalommal örömet, fáradsággal nyugodalmat, gyalázzattal dicsőséget, halállal életet. Adósa lett ISTEN az embernek, mikor néki drága ígéreteket tett.

16. Micsoda a könyörgés?

ISTENnel való mennyei társalkodás: mikor könyörögsz, ISTENnel beszéllesz, mikor olvassz, az ISTEN szól néked maga beszédében. *Oratio justis clavis est coeli; ascendit precatio, et descendit DEI miseratio.* Ha hív ember imádkozik, mennysorság kinyilatkozik: a jó imádság égre fut, az áldás onnan ide jut.

21. Mikor cselekesznek az emberek ISTENhez méltó dolgokat?

Mikor igazságot cselekesznek. Az egyiptomi királyok az ítélőbírákat úgy eskették meg, hogy ha a király maga parancsolna is törvény ellen való dolgot, ők azt nem cselekeszik, hanem az igazságot.

23. Mire való a templomok tetején a kakas?

Hogy midőn látják a bűnösök, emlékezzenek meg arról, hogy a kakasszóra a KRISTUS-t megtagadó Péter megtért; ők is térjenek meg, s kegyelmet nyernek. A próféták és apostolok irásokban gyönyörűséges kakasszó ez: *Serkenj fel te, ki aluszol, és kelj fel az halálból, és megvilágosodik néked a KRISTUS.*

40. A fősvény hogy tiszteli az ISTENT?

Mint amaz útonjáró, aki fogadást tett vala, hogy ha mit találna az úton, Merkuriusnak, az útonjárók isteneknek szentelné felét. Talált egy rakás diót, melyet megtörögetvén a bélit magának vette, az haját a Merkurius oltárára tette. A fősvény az ISTENT is megcsalja.

102. Mire kell az embernek nagyobb gondjának lenni?

A jó lelkiismeretre; amely minden jóval, kegyelemmel s gyönyörűséggel bővülkedő kies paradicsom. *Aranyág, ISTEN udvara, Szentlélek oltára, KRISTUS temploma.* A jó lelkiismeret így beszél magával: *Vétkeztél? Úgy vagy; tehát téged a törvény kárhoztat? Mi gondja a törvénynek velem, mikor nékem egyezségem vagy azzal, aki nagyobb a törvénynél, aki a törvénynek vége minden hívőnek idvességére, nékem szabadtóm: Mert nincsen immár semmi kárhoztatások azoknak, akik a KRISTUSban vannak.*